

11124-1
5

Ставмуывса пролетаріјас, 8тувтч

УДАРИК

21—22

„дѣржінскöј“ нѣма ударнö
звучнöј колхознöј брѣгада у
вылын (92 квартал Кöрткері
Анаѣ).

ПÖРТНЫ ОЛÖМÖ СТАЛИН ЖÖРТЛЫС 6 УСЛОВИÖСÖ

ЖУРИНАЛЫС

Шыладорса Миш — Ударникжасöс	
литератураö	1
Акин пи—Тиралö мiр	3
Выл Паш—Лениналөн му	4
Н. Виттор—Ыжыд октабр	5
Н. Виттор—Вына уж	—
Пед. Ген—Сиктса асыв	6
Выл Паш—Ударной выл мiр	10
Н. Виттор—Öтветын мi	—
П. Соронин—Рöзöрөннö	11
Ч—Вын	14
Иван Вас—Торпыригяс	
öтувтiгөн	15
Выл Паш—Том комсомолеч	
жаслы	18
Н. Виттор—Вөр вöсна (ораторија)	19
В. Латкин—дело чесы	20
Шыладорса Миш—Чорзöдны	
тыш кык фронт вылö	22

№ 21-22

Ножаб—1-30

1931- öd во

Пролетарскöй коми художествоа гижöд воын сулаlö мөгөн отсавны регыджык кадөн пöртны олöмö Сталин жöртлыс историческöй квайт условиöсö. Коми-нин вит төлыс, сöмын пролетарскöй коми гижыокас некущöма-на ез перестроитны аенысö тажö квайт условиöсö олöмö пöртöм вылö.

Абу-на мiөви художествоа гижöд, кодi-бы петкöдлiс тажö квайт условиöсö олöмö пöртöм, петкöдлiс туй-жасö, кычi колö пöртны мiжан конкретнöй обстановканын, конкретнöй условиöжас серви,—вөрлезан уж вылын, колхозын, промышленнöй предприяттöжасын да с. в.

Öни став сојуз паста, сiз-жö i мiжан областын муно проверка, кычi пöртöны олöмö Сталин жöртлыс квайт условиöсö. Тажö проверкаыс колö лоны сещöмөн, мед кыпöдiс став ужалыс jöвсö тажö квайт условиöсö олöмö пöртöм вылö быд участокын, быд ужын, мед кыпöдiс нöшта вылö творческöй активностöсö ужалыс jöзлыс, паскöдiс соц. ordжысöм да ударничество, мед öдзöдiс социалистическöй стрöителстволыс öджас.

Тажö проверкаыс бокын пролетарскöй коми гижыокас сулавны оз вермыны.

Художественнöй очеркөн, кывбурөн, вiстөн колö петкöдлыны кушöм выл вермöмжас сетiсны социалистическöй стрöителство фронт вылын Сталин жöртлыс 6 условиöсö олöмö пöртöм. Петкöдлыны конкретнöй тип ударник-большевиклыс, кодi перестроитiс ассö, ужсö öнiја кад корöм серви, выл обстановка серви, кодi збыл вылö пöртö олöмö Сталин жöртлыс indö-жасö ас быдлунија ужас.

Vöd öнiја производство масштабжас, öджас, кушöмöс шуöма планжасын, вермас лоны тыртöмаöс сöмын сек, кор тажö квайт условиöсö лөб олöмö пöртöма.

„Организованнöја набiрайтны ужалыс вын колхозжаскöд договоржас вöчöм пыр; механизируйтны уж“. Разве тажö ичöt тема мед петкöдлыны выл обстановканыс вылнога уж, вылнога вескöдлöм? Разве тажö темаас оз пыр сещöмтор, кушöм öнöзсö человеческöй историјаас ез-на вöвлы.—Лöсöдны выл производственнöй взаимоотношеннö государствоса предприяттöкöд да колхозжаскöд.

Бостны мукöд условиöжассö—бура уж организуйтöм, уж дон лöсöдöм, бытöвöй условиöжас бурмöдöм, обезличка да уравниловка бырöдöм, кадр лöсöдöм, важ школыс петöм производственно-техническöй вын испөлзуйтöм, хозрасчет ужö суйтöм. Кöб ичэтика вөрзöдлöмаöс-ö тажö темажасыс пролетарскöй коми художествоа литературыаын?

Абу! Абу-на кутчiслöма. А тажö темажасыс важөн-нын видчыöоны асымыс гижысö.

Пролетарскöй гижыясалөн мөгнiөви нужмастөг кутчiсны тажö темажасас. Выл пырыс ударникжаслы, коджас локтасын литератураö—тажö темажасыс—медвоzza темажас. Петкöдлыны художествоа кылөн кыч предприяттö вылын, вөр деланкаын, совхозын, колхозын тышкасöны партиннöй, комсомольскöй, профсојузнöй организацiяжас да став ужалыс jöз тажö квайт условиöсö Сталин жöртлыс олöмö пöртöм вöсна—со налөн, литератураö локтыс ударникжаслөн медвоzza ужыс.

Геројжас оз чужны сынöдын. Мiжан геројжас, уж геројжас, чужöны социалистическöй стрöителствоса конкретнöй участокжас вылын. А тажö квайт условиöжыс инмö социалистическöй стрöителствоса став участоклы.

Сталин жöртлөн квайт условиöсö öнiја кадö колö лоны сурöсөн быд художественнöй произведённöлы.

Ташöм мөг.

Ударникјасос — літэратура*)

Јортјас! Талуња доклад, ударникјасос літэратурао кыскөм жылыс, абу случајној. Абу случајној сы вөсна—өтi-кө, 15-өд во вылө петигөн пролетарскөј коми художествова гижөд воҙо сувтөны выл, гырысжык, сложнөйжык моҗас, кодјасос оломө пөрттөг оз вермы воҙо мунны пролетарскөј художествова коми гижөд; мөд кө, пролетарскөј коми художествова гижөдлөн талуња состојаныыс шөктө нөтi нуждчытөг нуөдны решителнөй перестройка пролетарскөј гырысјас ужын, нуөдны сы вөсна, мыј пролетарскөј художествова гижөдлөн оломсыс бөрө колөмыс оз вермы пыр таҗ-жө кысыны, мјаналы быҗ колө мед реҗыд кадөн бырөдны художествова гижөдлыс бөрө колтчөмсө.

Став человекескөј исторјаас адывтөм, вөвалытөм гырыс өдјасөн мунө социализм стрөйтөм мјан странаын. Ми пырi-нын социализм кадө. Таво, гырыс успехјасөн ештөдам социалистическөј экономикалы фундамент. Робочөй класс, коммунист партија вескөдлөмөн луныс-лун бөстө выл гырыс вермөмјас. СССР — аграрно-индустриалнөй странаыс пөртгө индустриално-аграрнөй странаө. Өнi-нын рөшајудөй команднөй высотажасыс социалистическөј сектор кыын. Куш өтi таво, пјатiлетка рөшајудөй којмөд воө пырас стрөјө 518 выл, гырыс фабрик-запод. Өнi кеҗлө тајө „518“—сыс заводитис-нын ужавны 225 выл предпрјаттө —на костын сецтөм гигантјас, кыҗ АМО (Мөскуаса автозапод), Харьковса трактор вөчан запод, Нјжегородскөј автомобилнөй запод да сiҗ воҙө. Куш өтi таво организүтөма-нын 1400 машинно-тракторнөй станција, өнi кеҗлө ужалө-нын Совет Сојузын 1040 машинно-тракторнөй станција. Өнi кеҗлө-жө котыртөма колхозјасө 60% став гөл да шөркода олыс крөстанасө; луныс-лун организүтчалөны выл

совхозјас; ми успешнөја бырөдам кулачествоос кыҗ класс дорвыс коллективизација под вылын.

Сецтөм-жө гырыс успехјас i мјан Войвыс крајлөн, Коми областлөн. Нојабр 1 лун кеҗлө област паста коллективизирүтөма 47% гөл да шөркода олыс крөстанасө.

Вөрлөзөм паскалө вөвалытөм гырыс өдјасөн. 1930-31 воө ми лөзiм квайт пөв унжык войнаөза дорыс, стрөйтөма уна, дај стрөйтчөны выл, гырыс промышленнөй предпрјаттөјас, локтан во ештас көрттуј Пiнуг-Сыктывкар кост, да с. в. Локтан во заводитчасны стрөитны уна выл промышленнөй предпрјаттөјас, кыҗ целлулозно-бумажнөй комбинат, металлургическөј запод—Гамө да с. в. Лоө организүтчалөма выл совхозјас, организүтчасны выл колхозјас.

Вежө чужөм баныс Совет Сојузлөн. Вежө чужөм баныс Войвыс крајлөн, Коми областлөн.

Войвыс пармаын өнi-нын жүргө социалистическөј индустрија гор. Воыс-во, луныс-лун тајө жүргөмыс мөдас паскавны, ыҗдыны.

Вежө экономика. вежө овмөс, вежө техника, вежө i морт, вежө уҗ вылө виөдөмө јөзлөн. Подневолнөй уҗыс—өнi уҗыс пөрө слава да чест перјан уҗө, геројство да доблөсть петкөдлан уҗө. Сiҗө зөв бура петкөдлө луныс-лун кыптан творческөј ентузиазмыс ужалыс јөзлөн, сiҗө петкөдлө лувыс-лун паскалан соц. ордјысөм да ударничество, сiҗө петкөдлө луныс-лун вылыс-выл социалистическөј формајас уҗын—встречнөй план, общественнөй букеир сквознөй бригадјас да с. в. Сiҗө зөв бура петкөдлө звучникјаслөн, ударникјаслөн, социализм стрөитан фронт вывса геројаслөн уҗ.

Чужө, быдмө, сөвмө социалистическөј выл морт. Паскалө луныс-лун пырө пыдө культурнөй революција, вежө оласног ужалыс јөзлөн.

Сiҗө-жө велөдчытөм лун бырөдөм, сiҗө-жө всеобуч, шөр да гырыс школајас паскалөм, луныс-лун ыҗа-газөтлөн содөмыс i медбөрүн сiҗө-жө паскыда јуөртан радио станција Сыктывкарө востөм —зөв бура петкөдлөны, куцтөм гырыс вермөмјас мјан ем культурнөй революција нуөдөмын.

Фөрт, став тајө вермөмыс уҗалыс јөзлыс ез шөд, кыҗ шуласны, самөвчiнө, самөвкөн, шылыд туј вывтi муниг мөз.

Тајө вермөмјасө перјөма чорыд классөвөй тышөн парвјалыс генералнөй виөсө чорыда нуөдөмөн, классөвөй враҗас вылө, кулак вылө став фронт паста социалистическөј наступлөннө нуөдөмөн; оппортунистјаскөд, партијалыс генералнөй виөсө зугысјаскөд кык фронт вылө немжалиттөг тышкасөмөн.

Сөмын таҗ шөдi мјан тајө гырыс вермөмјасыс, сөмын таҗ ми шөдөдам i воҙө нөшта гырыс вермөмјас социализм стрөитан фронт вылын.

Куцтөм моҗ сулалө пролетарскөј художествова гижөд воҗын, пролетарскөј гырысјас воҗын?

Пролетарскөј гырысјас воҗын сулалө мөгөн—пасјыны, суртҗавны художествова гижөдi Совет сојузлыс чужөмбан вежөмсө, экономика да культура кыптөмсө, выл социалистическөј техникасө, выл социалистическөј морт чужөмсө, сылыс быдмөм-сөвмөмсө. Пролетарскөј гырысјаслөн моҗ—петкөдлыны социализм стрөйтөмсө, классөвөй тыш мунөмсө, социалистическөј формаа уҗсө. Пролетарскөј гырысјаслөн моҗ—петкөдлыны социализм стрөитан фронт вывса геројасөс, ударникјасөс, звучникјасөс. Тацтөм моҗ пролетарскөј коми гырысјаслөн, тацтөм моҗ сувтөдө оломсыс пролетарскөј художествова гижөд воҙө.

Но пасјыны еща. Колө төдны кыҗ пасјыны. Откымын јортјас думайтөны, мыј художествова гижөд—сiҗө „рөмпөштан“ оломсыслөн. Мыј художествова гижөд фотографирүтө оломсө, оласногсө, јөзыс-лыс мөвпјасөс.

Ми, фөрт, таҗ ни мөвпавны, ни шуны ог вермө. Художествова гижөд абу „рөмпөштан“, ни оз фотографирүт оломсө, оз вермы фотографирүтны некор.

*) Радио пыр вөчөм доклад нојабр 11-өд лунө

пеш иырса оујоны і тајо ужд, старайтчыны боотны тајо вына, јос классовјо тыш орудијосо ас кјјаныс. Најо сіз-жо пондасны торкны, падмодны, зугны ударникјасос літературао кыскомлы.

Ковмас чорыда сетны отпор кулакјас да најо агентјас вылазкајас был.

Ударникјасос літературао кыском—абу сомын КАПП-лөн мог. Тајо мог став партијној, комсомолској, профсоюзној организацијас-лөн. Тајо мог став пролетарској общественностлөн.

Сы серти, кушом ыжыд вніманьно тајо могсо оломјо портмө был. Пуктасны став пролетарској общественностыс, лоо і резултат. Заводитчымыс ем.

Серт, ударникјаслөн гижодјасыс јона-на нердө, кыз художествоа гижод. Но тајо гижодјасыс сувтөдөны пролетарској комі художествоа гижодын был кад, был эпоха. Ударникјасос літературао кыскомкөд ортчөн сувтө ыжыд могөн тајо ударникјаслы сетны техника, сетны Марксистско-Ленинској мировозрениө. Сомын сіз ми вермам закрепитны ударникјасос літературао; сомын сек літературао кыскөм ударникјас сетасны колана нога і соержаньнонас і художество боксанис ыжыд большевистској література, кор овладејтасны техникади, кор вооружитасны аснысө Марксистско-Ленинској теорија-өн, мировозрениөөн.

Марксистско-Ленинској теорија төдмалом некыз оз поң торјодны ударникјасос літературао кыскөмыс. Најо кык јукөн өви уждлөн, өви моглөн. Оз поң чajtны, мыј літературао кыскөм ударникјас локтасны сецдөмө, мыј најөнын мічаө кужоны гјжны, шылөдны асоыныс произведеннөсө, дај соержаньныс вөлі 100% Марксистско-Ленинској теорија серти лөсөдөма, мед фактсө бостісны да ез веркөстігыс ыславны, а пырісны фактысыс вуңјөзыс, фактсө разберитісны олом мунөм паста. Жужта сертис—мөд кылөн-кө шуны, мед вөлі ползуйтчыны диалектиској материализм методөн. Сіз чajtөм—лоө астө ылөдлөм. Мі төдам, мыј ударникјас літературао локтасны уңжыкыс төкөтө велөдчөм јөз, уңжыкыс активнөј селькорјас, рабкорјас пөвсыс, код-

јас ічевік заметкајасыс өпріч ннөм-на ез гјжлыны, а газетлөн кыв да художествоа гижөдлөн кыв торјалөны, абу өткодөс. Локтасны сецдөм јөз, коді гашкө вонас өтпыр—лөбіі кыкыс перөсө бостлывлө кјјас.

Міјан, — КАПП-лы, партијно-комсомолској организацијалы,—ковмас најөс велөдны гјжны, гјжны художествоа кылөн, велөдны донјавны јөзысыс гижөдсө, сетны налы марксистско-ленинској воспитаннө, сетны на кјјө диалектиској материализмыс методсө.

Тајо мог—ыжыд мог, сөкыд уж, но вермана мог, всрмана уж.

Сіјө міјан сайын, міјан көсјөм сайын большевјкјас моз тышкасны пролетарској художественнөј література лөсөдөм вөсна, міјан көсјөм сайын-тышкасны ыжыд большевистској література лөсөдөс-јасос—пролетарској комі гјжыс кадр гөгөвітөм вөсна.

Мі чајтам, мыј робочөј ударникјас вөрлөзыс ударникјас, звучникјас, колхзник-ударникјас, кодјас збылыс көсјөны отсавны пролетарској художествоа комі гижөд лөсөдны, кодјас сөлөмсаыныс көсјөны отсавны партијалы нуөдны социалистическој строителство художествоа гижөдөн өдчөдны өдјассө втөвөза план тыртөмлыс—пырасны літературао.

Сіз-жо чајтам, мыј партијној, комсомолској да профсоюзној организацијас отсаласны КАПП-лы ударникјасос літературао кыскыны, пуктасны ыжыджык вніманьно пролетарској комі художествоа літературыс прорыв бырөдөм был.

ШЫЛАДОРСА МШ.

СЕТАМ ВЪЛЪ АЛМАНАХО БУРЖЫК ГИЖОДЈАС.

Гөрд арміјалы 14 во тыріг кезлө Комі Издательстволөн література јукөд лөзө алманах (1 (3) №), кодөс лоө сјјөма граждaнскөј војналы да СССР-өс дорјөмлы.

КАПП-са шленјасыс да став комі гјжысјасыс колө өнісөң-жө заводитны гјжны сјјө алманахас вистјас, каңтылөмјас да кыв-бурјас граждaнскөј војна јылыс, СССР-өс дорјөм јылыс, Осоавиа-хим уж јылыс, војеннөј велөдчөм јылыс да с. в.

Гижөдјассө ыстыны јанвар 1-д лун кезлө (поңө і воңжык) Комі Издательствө, література јукөдса художествоа література секторө.

Акыя өі.

ТИРАЛӨ МИР...

В-т!

Нол!

Кык!

Имперіалистјаслөн

Гудрасө Гырк!

Тиралө мир—

—Капітал...

Вөса уж міјан—

Налы Провал!

Октябр даснолөдыс.

Өзјө-нын мірас,

Кыптө револю-

цијалөн вын...

Сисмө, Вөјө јірас,

Адчан—кисө

Капіталөн вын!

План тыртіг

Паскалө лыдтөма

Луныс-лун

Звучниклөн рад!

Ас бердыс

Нөжмасөм пөдтамө—...

Ударнөј војтыр,

Ударнөј і кад!

Најалы.

Кодјас кашысөн

Піньпырыс міјанлы

Сіоны пом,

Нол

Кымөсас сачкысө

Өрөдө мөвпнысө

Лазөдө аснысө

Нырнісө вом!

Воөн

Сувтөдам гігантјас ми

Сурсјасөн

Оружіө ми кыи—

Ленинизм пас!

Өтвылыс

Ставмывывса пролетаріјкөд

Суртчөмөн

Нырамө

Став мірыс

Експлоататорскөј

Класс!

Л Е Ё І Н Л Ё Н М У

(Октябрса революцијалы 14 во тыртѳм куѳа).

Кылан!

Кыз вермана збој маршѳн гримѳдѳ
квајтѳд мујукѳн;

Кыз вермана збој маршѳн јуралѳ
Ленинлѳн му. .

Адзан!

Кыз уна со заводлѳн кѳрпусыс
Кымѳрас щукѳ,

Кыз кѳртѳн да бетонѳн
пощѳма уна дас ју.

Врагјаскѳд јѳн тышкын
чужѳс да быдмѳс
ужлѳн страна.

Бѳын да турѳбын
том властнѳм дорѳс јѳн вын:

Тажѳ јѳн выныс
пасвартѳс врагјасѳс...
Ештѳс војна.

Лыјѳбмыс чад щынсѳ вежѳс
фабрик-заводјаслѳн щын.

Ќни, со, уж муным југјалѳ
курс чута бѳѳн:

Гѳгант—щѳнепрѳстројалѳн сѳлѳмыс,
шѳрвыныс тан;

Сѳјѳ курс бѳсѳ ѳвтѳма
курс ударнѳкјас кѳн,—

Сетчѳ пуктѳма
збој кѳсјѳм,
тѳдѳм
да большевик сам.

Сѳ, кывзыѳѳј!

Кыз курс пѳлѳс горѳн
муралѳ-жургѳ

Сталинградскѳј
тракторнѳј
ударнѳј завод:

Талуи конвейжерыс
108-ѳд трактор-нѳн гургѳ—

Тажѳ лыдпасѳѳ ваѳн он кусѳд,
бѳѳн он сот.

Магнѳтѳстројѳн,
Кузнецѳстројѳн
уклад кадѳ пырѳм.

Вѳтѳо даскѳкјамыс
выл фабрик-завод таво ем!

Кывзы, став мѳр!
ужмуын безработѳца бырѳ. .

Пукѳсѳ вѳзлытѳм,
адзывтѳм,
зумыд,
ударнѳј выл нем.

Уна курс тракторѳн
ѳтувја му вылѳ петѳм:

Выл кад вѳсна тышкаоны
кыптѳма ѳкт.

1040 МТС
мѳ таво ѳктјасѳ ѳетѳм,

Мед колхозјаслѳн знамјамыс
быд ѳктын дѳлалѳс ѳк.

Жургы-жѳ, горав
выл јѳвѳс дорыс
ударнѳј страна.

Збоја грѳмакыв
мѳрѳн адзывтѳм,
тѳдлытѳм ѳд!

Мѳ техника вѳсна
петѳмѳј тышкѳ—
панѳм војна.

І татѳнѳ вермыѳѳн петасны
Большевик рѳд.

Мед куркѳѳны,
ергѳѳны

пыщкыс і ортсыс пѳж врагјас,

Мѳллонјасмыс кѳсјѳмсѳ некодыр,
нѳнѳм ѳз чег.

Со, јургѳѳны збој ужын заводјас,
ѳктјас
да јарјас,—

Сѳјѳ збој ужѳѳ
торкны мезмѳм јѳв враглы ѳз ѳет.

Гѳкыд уж мѳјанѳс
некор ѳз бѳрышт,
ѳз повѳѳд.

Быд вѳчѳм кѳрт ѳвѳзын
ѳзјѳ орджысан пас.

Мезмѳм страна
дорыв колхозјасѳн кыпѳѳчѳс, ловѳс,—

Весаалѳ,
бырѳѳѳ
медбѳрја капитал класс.

Кад вѳсна тышкаѳг
нарѳѳм да шатласѳм—врагјас.

Большевикјаслы
путкылтны вермытѳм крепоот
ѳз сур.

Быдмѳѳны
пјавѳлеткаѳн чужтѳм
гѳгантјаслѳн радјас.

Кыптѳ-нѳн
мѳд пјавѳлеткалѳн јур.

Вѳнтовкаѳѳн врагјаскѳд коѳѳолѳм,
кор щѳктѳс кадыс;

Талун эбој ужвынён
коосаны щөктө был кад.
Вожмуным
мунё странаса ударнөј бригадкөд
радыо...

Оджассө
нөшта-на вылөжык кыпөдас
Вожвыв отрад.

Был мёр вөсна вермасан знамја
ми кыпөдам вылө;
Сижө знамјанас
петисны штурм вылө сиктыс і кар.
Квајтөд мујукөнлыс
зумыда тувтчалөм
став мёрыс кылө...
Кык нога сінјасөн
ми вылө зоргө мусар.

Јуралө дорөбимы
мувыв Октабрлөн
ударнөј бригада.

Сылөн кувгөмыс вөрөдө,
пыркјө став мёр.

Мувыв робочөјјас
та вылө зоргөны — радөо;

Брајјаслөн скөрысла быг петө вомөсныс,
пузөма вёр.

Был Паш.

ЫЖЫД ОКТАБР

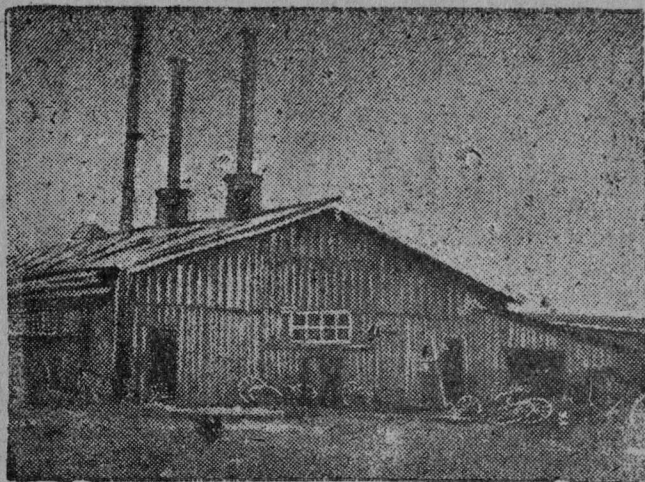
Паскыд мувылын нимкода оылам,
Бура, казтылам мездысан-лун.
Доалыд сөләмөн вөлнөј му вылын
Ошкам шондјөс-моз Октабр-лун.

даснол во мјан власт, мјан сіла,
даснол во дорам социализм.
Ленин знамјан вөслалам сіла, —
Гөрд Октабрлөн тужпом — коммунизм.

Сиктјас карјаскөд јитчисны јона,
Эбоја мунөны возө кык вок.
Отув олөмныс валөн меддона, —
Отув вынјөрныс јон, враг оз лок.

Вылын гөрд знамја өзјалө мјан,
Индө чукөртны вермасан вын.
Мед-жө мупаста савкнитас биөн,
Регыд гымыштас мед Октабр-гым!

Нобдјаса Вігтор.

Вічнса комбінатлөн кузнеча. Фото-Морозовлөн.

БЫНА УЖ

(Сыланкыв)

Піла лөсыд, лечыд чер,
Јагын пөрө мича кер.
Прі пев.
Еј, вај, зілжыка!
Нөшта вај зілжыка!
Ыжыд вензөм мунө тан:
Коді медвоз тыртас план?

Өдөн мунө вөрлезөм,
Гөгөр лыбіс орджысөм.
Прі пев.

Кык бригада костын вен,
Став деланка кыптіс сен.
Прі пев.

Кык деланка костын вен,
Көјмөд чукөстчис щөщ еен.
Прі пев.

Бөстөм өдыс мед оз ор.
Лөсөдісны договор.
Прі пев.

Уж ног өні абу важ,
Вөрын мунө ыжыд гаж.
Прі пев.

Тази тыртам норма-пај,
Течам ыжыд Вожвыв крај,
Прі пев.

Нобдјаса Вігтор.

С І К Т С А А С Ы В

Повесть Пед. Гелдін *)

Муртсыс-на удітіс щай жуыштны, локтіс Зонов.

— Здорově, Уткін. Лыддысань?

— Mda-a... — Уткін пуктіс пызан вылō вел кыз ыга. Зонов лыддіс мышыс: „Комі му“, 1928-29 војасо журналјас. Переплота.

— Кор-нō, Владімір Ніколајевіч, беднацкōј собраннō чукōртлам?

— Mda-a...

Зонов мōвпыштис: „мы-нын талун мдакајтō?“

— Mda кōв абу сесса, Уткін. Ем бјуролōн шуōм. Ме тазі мōвпала: чукōртлам беднотаōс, середнакјасōс сорнітōдам. Сесса колō скод вōчны. Артеллы сетны кулакјаслы буржык візмүјасōс, а

*) Заводітчōмсō вічōд вōцца М-ја-сыс.

Ударник-шпалыбсы Кірушев А. І.
(69 кв.) луннас лōсō 16-17 шпал.

налы — омōлжыкјасō тувјыштны. Тырмас, красујтчисны-нын.

— Mda-a...

Мыјкō дыра чōволісны. Часы тічіточкō да гутјас қізгōны.

— Оні јōзыс бурōщ тогос... скōрōс. Ачыд тōдан: тајō кымōр бара-нын выл сорніјас паскōдіс. Мед успокоітчас стіхіјамыс, това-ріщ Зонов.

— Нүжōдны?..

Уткін дыр вічōдіс ошнō, сесса ышловчіс.

— Mda-a... Парт-дісціпліна. Прімернō мī сорнітам потоварішщескі.

Уткін боотіс „Комі му“ да чургōдіс Зоновлан.

— Лыддыван? Тани гіжō аграрном кооператор Бутырев. Соволно серјознōј стајја. Mda-a... Сіјō прав, мыј мīјан условјōјасын абуна колхозјаслы почваыс. Полуна-туралнōј овмōсјас, культурно полі-тическōј отсталость, јестественно-кліматическōј условјōјас.. і так далейō. Вобщем, економіка сел-ского хојатства мīјанын да мукōд-лаын абу откōд. Оз пощō өтī ар-шінōн-мерајтны.

Уткін вел дыр віставліс асеыс точкасō. Вайōдаліс фактјас, лыд-пасјас. Весіг даніјаōв воліс: сен-пō колхозјас абуōс, а візмү овмōс прімернōј. Сурōсыс-пō абу колхоз-ын, ставыс-пō культурност сајын.

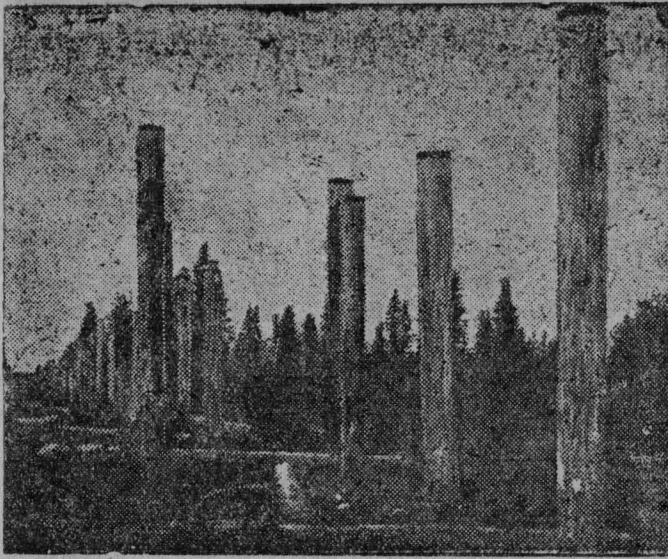
— Кызі-нō ескō соціалізмас і сōсјан воōдчыны? — јуаліс Зонов.

Уткін бōбмывліс коф. Сесса вліті кышлōдлōмōн вісталис-і сы јылыс.

— Соціалізмō?.. Соціалізм — сложнōј штука. Ем Маркслōн учен-нō, Кауцкōјлōн... Боотны-кō в іс-торическом разрезе — Роберт-Оуен, мукōд. Соціалізм, пока теоріја-на. Те-о-рі ја!.. Колхозјас, шуын?.. Кушōм колхозјас-ōд. Вескыда-кō сорнітны, Гōрд Олōшјасыс-ōмōј мыјкō артмас? Томнōј, некультур-нōј, дај јешщō беднак. Мыј-нō сіјō ваяс колхозō? Мыј сыыс?.. Јерунда мīса, товаріщ Зонов. Се-щōм колхозјасыд — пүф-ф... Талун ем, аскі — тогос. 1919-д војасын весіг коммунајас вōлісны, мыјлакō-тај рафєісны. Колхоз-кō, мед...

— Кулацкōј колхоз, — торкіс Зо-нов. Уткін пельпомјасō вōрчōдіс. Первојсō бледмывліс коф. Весіг өчкісō боотліс нырвывоыс.

— Mda-a... Удівітелнōј тіјан възгляд, тōваріщ, Зонов. Век кыз-кō... Кушōм-нō мīјан кулак-јас? Теш-ōд сōмын. Но, мед шуам, Украйнаын, Сібырын... Но, шуам, Ізваны — сені пō віт сурс кōр му-кōдыслōн ем. Најō — да-а, кулак-јас. Тан нō кушōм кулакјас? Теш, мīса, теш өд... Мī јонжык креова-насō фєскōдам, так сказаф, өтдор-там. Зілам уокōдны, талыштны. Мыјла сізі? Оз-ōмōј пощō сōглас овны? Мī-кō најōс огōј өбōдітō, најō мīјан дōр лoасны. Од крео-танін мīјан сојузнык. Mda-a-a... Зыкōм да пурōм дорыс бур-жык, ме чајта, дружнōја, сōгласōн

Кожгортó стрóитчó кер кыскалан бшалана кóргтуј. Свајасó тувјавлóма-нын 20 километр сајас.

овны. Крестанин секи мјанóс под-держитас. Тóварш Зонов, ме миса теd потóваршески вистали. Те то-гос, ен вывти пыдди пукты. Не-ладнó-кó сорнита—всөкóд.

— Кóсјан кулакóс сојузныкó бостны, Уткiн? Кулаккóд соци-ализмó пырны?..

Уткiн да Зонов шондi летчытóз венчiсны. Кыкнанныс асланыс „точ-кајас“ гóгөр бергалiсны. Сөсө шуисны тaјó лунјасó чукуртлыны беднацкóј собраннó.

Зонов мунóm бóрын Уткiн дыр-на пукалiс. Зоновлөн сорныс ез во оóлómвылас.

„Небоо качаласны“—мóвпыштiс вофiгас. Сiнвозас кыптiс скод: мужiкјас венчóны, колхоз јылыо оз i кывзыны... „Качаланныд секи“—асамс шуiс да буржыка шеб-расiс.

Кооперативó черi вајисны. Асыв-сааныс нывбабaјас тыртiсны вуза-сан вежóс, бытóо ракајас пóо вóв-кујóд вылó укóддiсны. Машó стојка сајын јуртóm петукөн бер-галó: óвлы веситó, мóдлы арталó, коймóдлы вдача сетó... Бурóщ пук-тысан кад, вóлóгаыд быдóналы колыштó. Картупель нер-на, дај картофелыд сојјасыд зев оз брун-јавны.

Онтај волiс Гóрд Óлóшлөн Ул-ланаыс, мыјкó „звонитыштiс“: черi-пó колó, а грóш нi кóпејка абу.

Небасөыојас јешцó шмонитыштiсны: верóсыд-пó-тај жалóваншiк, оз-ómóј óмсó боот чiпанјаслы кокав-мөн?..

Машóлөн оóлómвылас арса вој. Óд кымын лун-нын колi, Павел кыв-ни жын-на ез шулы, оз паны-дас-ны. Ез-óд нiнómмыс укшалтчы Машук. Весiг нывбабaјас качалiсны. Нывбабaјаслөн кывныс чуш-кан коф, сiјó-i кыјóдóны.

Вузаоó Машó, коркóјаскó весiг нумдыштлас. Асөыс оóлómсó нулó кóзыд ру, нóналó. Мóвпнас пы-вiдчыоó: оз-ó пыравлы.

Сөсөа адiс Легонтóс—тóдса-јасóс сорнитóдó, сорнитiг моз лав-ка óзóс томанóн вóрó (томаныс óзóс вугјó игналóма).

— Олан-вылан, Машó, —здopo-вајтiс.

— Он-ó меным весит душ-мóд?

— Сóмын шлеңјаслы, — кывви-зiс Машó.

— Ме-нó кодi? Кушóмкó злó-деј али мыј? Зев-нын-тај шапмó-мыд. Но?!. Вiсан-ómóј, Машó? Еташóма укшалтчóмыд, оiндорјас-тó мос нулóма.

Машó гóрдóдiс, гóрдóдóмыс лóзов сiнгугјасыс јешцó-нын јона пондiсны тóдчыны Улсалисны сiн-јасмыс. Зiк-нын вóли кóсјó пышјыны мóд вежóс—оiнванс óдóмiтлiс— да бурóщ Легонт петiс. Машó оз лыот некодлы чужóмас вiзóд-

лыны, чајтó—быдóн тóдó-нин, се-равлó, фiвiтó...

Кычi мыј колi тaјó луныс, Машó омóла тóдó. Зон вежон куза кажитiс. Кокнiја ышловчiс, кор воiс лавка игналан кад. Лыфiсны выручка—кóкјамыс со сајó. Пред-седателкóд сорнитчóмөн колiсны сóмсó лавкаас, пызанјóрó. Сөсөа бостiсны óзóсвугјыс томан да иг-налысны. Клучсó боотiс предсе-дател.

Руңгiс. Машó гортас. Весiг чи-талнао ез кежавлы. Мыјкó возын оóлómсó јешцó-нын јона пондiс нóнавны.

Гажа зыкóн локтiс гожóm. Лун-јас—клуч ва коф сóзóс. Лун-лун ветлó шондi. Рытја да асја кы-јас—кык чој—оз-i јансавлыны.

Зон во-нын Зонов олó сiктын. Зон во-нын јiкiөн сацкысóма Трóшкајаслы оiнбугылыаныс. Óд кыс сөсөа оз лóгавны: исполкомыо петкóдiсны, машиннóј тóваршше-ство (налы) рафiсны, налогјас течiсны... Таво тулыс кооператив јiркнитiс выл мельнича—мельник Захарлы коскас јоо пурт. Луныо-лун трóшкојас голыын топыдыка гóрдзаоó жаггóрóд. Онi јешцó мыј-на, возын-óд...

Талун нардомын партјачејкалөн собраннó. Нардом-тó онi он тóд: ежааныс вылómма дај пышкóсоа-ныс щóщ. Стенјасын портретјас, лозунгјас. Пелесын знамја. Весiг лыфiсысан вежóсын онi пелк, пó-радок, бус нi јог. Шкапјасó лóоы-да течóма нiгајас, журналјас, гафетјас. Кодлы окота лыфiсыны, быд рыт клуб восса. Уткiн—заведушцóј, комсомолечјас—отсаөыојас, дежуритóны. Рајоныо-пó кóсјоны мóдóдны избачóс, секи јешцó-нын тóлквын пуксас. Дај онi-нын унао́н оз ордјыны нардом, оз-нын полiгтыр быгчылаоны.

Собраннó востiс Зонов—парт-јачејкаса секретар. Гóрд Óлóш, Кóрнл Шаңгiн, Машó, Педó да мукóдјас чóва кывзiсны сылыо доклад. Уткiн чужóm сервi тóдчiс—ез оóлómвылас во сылы. Горóн-жык боотiс кыв да небыдик оор-нинас пондiс арса гутóн зiвгыны. Вiсталас, вiсталас да друг щóк-мунó—велдыр чóва вiзóдас пука-лыојас вылó, сөсөа бара мóдóд-час. Шондi јуртóрас друг зiрдышт-ласны óчкiјасас либó јуе моз голi-

сө нуждлас. Мукөд дыржі-кө ескө Педө серөктіс, а өні—оз қағаз, пелмасө чөшкөдөмөн кызвө.

— Mda-mda... Me тая өктас огын өтө во ов. Быдөнөс ізучіті. Төда, кодө мыј мөвпалө, мыј көсјө вөчны. Всоравно міса нінөм оз клејітчы. Шуам, өтувтчасны вітөкварт, дас овмөс, чіг гөмыс. Мыј сесса? Середнакыд дај шуас: ме-пө час відчыгыштла а. Сесса вообщө възжык-на. Неграмотнөј јөзнад тащөм огромнөј уж он вөч. Mda mda... Менам предложєнө — відчыгыштны.— Уткін пукеіс да нөсөвөјнас пондіс чышкысны.

— Е, Ладімер Нїколаічным коклабөрјасө дуллаліс—пышјыны мөвпалө, — Көрнїллы вожнітіс Педө, сесса гораа јуаліс Уткінлыс.

— Кущөм-нө сөщөм мїан јөз? Кодөн-кө гашкө јөрөма да, алї мыј міса, Ладімер Нїколаевїч?

Уткін плавкөс нырсө көрїг моз ышловыс. Четчөмөн бара пондіс развівартны асыс „точкасө“

Өшїн дорын Зонов курїтчө, чунјасыс пөсөны чїгаркапом. Сїнаснас мортис-мортө чїрскө.

Пелесын Машө јөжгылтчөма. Мыјыкө быгтө полө, јандысө-мі. Мыр моз зунвїчө.

Машө төдө, мыј вөсна Павеллыс өнкымјасө вывлаң кыскыштөма јон чукур. Төдө, сїјөн-ї оз лыет вїчөдлыны сы вылө. Мукөд дыржі чөскыда сөравлыс навка—талун жугыл, өдө вужөр водөма чужөм вылас. Төрыт рытсан-нын сөщөмі Машө. Луншөрнас вомтырнас-на вөлі вокөс вїзјас вылын. Котралісны „сыкөд“, боқшыын чөгјалісны сөтөр розјас (Машөлөн өнјасыс өдөсетөр кодөс-жө). Гөлөмыс радліс... Сені-ї лої, сені-ї петкөдчїс. Здук-мөдса долыд кад чїкышөн лебчїс, лебчїс дај воші. Сөса коліс лакөм турун, нырөөм сөтөр розјас да „сылон“ јемјывјас код јос өнјасыс. Тая өнјасыс-ї поліс Машө. Сїнванас вїндадөмөн, Тїраан вомдорјаснас вашкөдіс сылы. Вашкөдіс сөмын, сөмын правда, нінөм ес сөдты, нінөм ес чөб-нї: сївїтана-кө сївїт, мыжа-кө — мыжды.

...кварт арөс вөлі сылы—баттөг мамтөг коліс. Мелнїк Закар боотіс быдтыны. Тувсөвја гудыр шорөн вїаувтіс чөлаф кадыс: вывывтыс

ужөдісны, вөсїг акаөбі ворсыштны ес лөздыны. Асылын—пөжасын, пусыны отсаөс, таөтї-панјас мыскіс, ва катліс. Лунын — пывсан лөнтис, лібө пеласөс, дөмсөс. Сөса мелнїча вылын пондісны ужөдны. Дасвіт арөс гөгөр став ужсө ачыс-нын бергөдліс. Воңынсө Закар вөлі вїчө нывбабаөс, сөса-ї сылы рөшчөт сетіс. Ачыс-нын-пө ужалас. Мукөд бат-мамлөн сыкөд өтшөшја нывјас рытјасын сылөны, гажөдчөны, а сылы некөр дај оз лөз дафыс. Қағавлас-кө, вөглөмөн повчөдлыны пондас. Оліс ескө. Төрпїтіс ескө, да өтчыд.. дафыс лөктіс гажөн. Палөдіс да пондіс дөзмөдчыны. Сундукјасыс кыскаліс чышјанјас, мїча дөрајас, југјалан голоші... Вїва вылын вој, быдөн-нын узөны, сөмын најө кыкөн зөң керкаын: пызан дорөан пачвозө, пачвозөан өзөс дорө— өзөс калїча, бара пачвозө, сөса пөлатө... Пөлатө јөршїтөм мысчї нїмкофысла гїрзїттыр кашјасіс... Ок, јона-жө мустөмөн петкөдчываліс сїјө вој, гудыр бугымјаса шуштөм вој даскварт арөса нывкалы. Дај ес өтчыд-на сы бөрын.

... Партсобранныө бура дыр-нын кысөө. Нөкод ес қағавлы Машө өнјасыс сїнва војтыштөм. Здрөгнїтіс да өдјөжкөс чышкыштис, сөса пондіс кызыны Уткінөс.

— Танї Ладімер Нїколаевїч мыјкө јона гудраліс,—Уткін бөрын кыв боөтїс Педө. Прамөј оратор моз-жө шенасөмөн пондіс кулны. Төдчө—сорнынас-ї, вїсталан ногнас-ї зїлө Зонов моз-жө вөчны, сөмын озжык артыма-а.

— Партїја, знатїса, велөдө мїанөс: колөны-пө колхозјас. Зөв јаснө, збыл колөны. Машїннөј төварїшщөство-тај вермім котыртны, котыртама-ї колхоз. Ачым медвоз пыра, рөвужөс убөсїта-ї. Вот аңывланныд сөмїд вежәјөс-кө ог кыскї. Менам кыв тащөмі: котыртны дај точка. Ме—помалї, пукеігас-нын чөвтїс Педө. Уткін пелпомјасө вөрчөдліс.

— Mda... Вывтїе збој, Педө, горяч. Те чәјтан ставыс тая ө пу-такї, тап лап дај артіс караб. Велөдчыштны тед колө, полїтіка төдмавын. Шуам, Бухарїнөс лыд-фывалїн? То-то-же...

Педө бөбміс, мыјкө ескө көсїс буракө шуны да сөмын тапкөдчөм артіс. Полїтікәтө збыл өмөла

сылөн велөдөма. Төвнас ескө вөлі-жө налөн полїткружок да другтө кыс јешчө ставсө төдмалан. Велөдісны: мыј сїјө РСФСР, імперїалїзм, воєннөј коммунизм, НЕП, поэ-ө стрөјїтны өвї странаын соціалїзм, перманетнөј револу-ціја...

Зонов дөзмөм пырыс пыркнїтіс јурнас.

— Пөра воас, Уткін, і Маркс-лыс „Капітал“ - сө төдмаласын мїјан комсомолчы.

— Вернө-ө, — четчыштлөмөн горөдіс Педө, быгтө вөмісчї сурїс сылы вороп, кодөн тасаліс Уткінлыс вомсө. Уткін сөмын вөрчөдліс пелпомјаснас да шкап өзөсыс кутїс лыдфыны сөжурство нуөдан расписаннө. Ачыс мөвпыштїс: мыјкө талун Зонов абу аско-фысжык; мыј он шу—кроїтө; скөрмөма мыјыкө.

Зонов збылыс талун скөржык. Мукөд дыржі-кө ескө пондіс убеж-дајтны Уткінөс, а талун сөмын орјөдлө. Дөзмөдө сылөн көчалөмыс дај Педөлөн горячїтчөм оз кажїтчы. Медча-нын дөзмөма Көрнїлјас вылө—їстуканјас моз пука-лөны, кыв нї жын оз шуны, быгтө воманыс намөд намлалөны.

Зонов сїнјасө нуөдіс вежөсчї да мыщасөс Машө өнјасө. Қағаліс, кычї друг өзїс сылөн чужөмыс. Здук дыра-ї вїчөдісны ескө мөдә-мөд выланыс, да-ї сен өдва кутчысїс. Ез-кө Машө копыртчы, ачыс ескө, сөрт, мөдарө бергөдчїс. Сылөн өнјасыс кукалөн код—кевмысанаөс, мелїөс, сївїтөны дај чуксалөны аслаанныс. Мөвпыштїс: „Со, јөјыд, ышлалалө. Мыј лоны—лоїс, кїсөсөтор он-нын курав. Тащөмөс да комсомолө кыскї. Мед-нын пыч мешөкыскөд ескө оліс“.

Төрыт-на Зонов вөлі өдлөм-тырнас рафөјтө Машөөс, талун—вежөктө-нын. Талун өдлөмыс тыртөм колк кыш код. Сїјөн-ї скөр. Сїјөн-өд Машө сөщөм жугыла-ї пукалө. Мед ескө Павел, нумдө-мөн вїчөдліс сылан, мед ескө лөктїс да мелї кыв шуїс Ез-өмөј ескө Машө бөр ловчы, ез-өмөј ескө Педөөс дорјышт. Век-на дорјывліс-да.

— Јорјас — кїнас шөныштїс Зонов.—Гөдам Уткінлыс іцвөлї-генцінасө. Вом паскөдөмөн відчысны небөснөј манна, мыјкө

был надейтчыны—абу дела. Кад воис наступајтны, чорыда наступајтны. Машинној товарішество-саң вужны отувјон візму ужалан артелю, кыскыны был шленјасюс— беднакјасюс да середнакјасюс— со кушом талунја мог мијан партіјечјаслөн, мијан комсомолецјаслөн.

Здук мөд вежосын чөв куліс, сомын Педю вашкөдіс Көрнәллы: — Со-өд, со-өд мортыс... Тајо вот да а.

Весіг бытө Лєніналөн портрет стрөгжыка вічөдө заседајтыејас былө.

Тајо лунө партіејка шуіс— котыртны колхоз.

Асывнас нїөві кымөрчір ез тыдав, кельдлөз сарізон солкјасіс јенеж. Мујас ылын төвру сыналіс сөвмыс наңјас.

Луншөрлаң пожомә јар сајыс друг тыдовтчіс са-сөд кымөр дор. Нөжјөнїкөн кыпөдчө поводда. Јонжыка пондісны шышкыны бадкорјас, чорыджыка ышловчіс ывлавыв.

Не-кө ескө кыпөдчыс кымөр, ывлавыв важкобыс міча: віжов соркнїөн качөдчөма шонді, лыаөн ыралөм ыргөн гөгылөн лөстасө. Сецөм-жө рама чукрасө ју. Сөмын кылө көнкө ылын пожомә јагын муралыштөм: нїөб пос куәа вөлајас гөнітасны, нїөб чој јывсаң ізјас гурјөдлөны.

Возын өіктыс тыртөм код вөлі. Вужөртас дадө, лїбө котөртас рака пі-код дөвінка, сөсса бара некод абу. Сөмын туж шөрын лыа пышкын чїпанјас пуртыка-сөны.

Кымөр пыр јонжыка нужалө бытө пожомә јагааң кодкө көсы ігнавны өіктсө ыжыд сөд пөда улө. Возын ыж чукөр наргіттыр котөртисны өіктөд, сөсса сувтса бөжөн гөнітисны мөсјас. А ывла друг лөныс, јурөі оз вөрзы.

Чорыджыка - нин муркјөдлө. Кымөр жергөдіс вомсө да друг нылыштис шондісө. Пыр-жө пемыд пукоіс. Шура-шара локтис төвныр, бус куртїгтыр летчїс ју былө да вежава мыш ылын вујис мөдла-пөлө.

Өві котөртас өіктөд-да, мөд-да. Чукөрјасөн сувтөмөн чоргөны ывлан.

— Шер-тај... Шер локтө.

Мајаса звучыкјаслөн летчел мїтїнг Октябрса револуціалы 14-өд во тыран лунө.

— Аттө, загрекыд талалас... Кодкө велөдіс мунны өбөч Півірімда. Мөда-мөдөс панјөмөн котөртисны вічко дорө...

Сїнмөн сузтөм кунөрөн төвчїс кымөр. Друг чегласїгтыр вірдыштас чардбі—лөзоват југөрөн ојдлө ывлавыв. Вічко дорса пујас му бердөз өінсөмөн шувгөны.

Вічко өзөс гурјыв востөма. Зїбјыв спасјасөн, гырыс і поснї өбразјасөн кевмысыејас вөрчїсны мујас былө.

— Сва-атыј бо-же, сва-атыј кре-епкїј...

Өтеч Півірім гөгөрбок резө вежава. Сыкөд орчен вежава доја Васка Иван вөталысө. Сен-жө Трөш Педөр назгышталө, Закар мелнїк отсыштө, Јакө Грїш... Ставныс куш јурабө. Куә бөжөн лужгөны мујас вывті зуртышталөны зїбјыв спасјас.

Чожжыка чардалө, залпөн— залпөн муркөдө—гымалө. Јїркнїтас да муыс пөшвабөзыс вөрзыв-лас.

Сөсса друг шарка-локтис шер. Чуңпом гыра јїторјас санкысїсны му былө. Жөж дөраөн волышштөіс наң. Медчорыд сөлөма јөзлөн өтіс өінва. Мукөдјас пласт уекөдчїсны муө, лөвтөны. Нывбабајаслөн јурөі лөзынс куәа віјалө војт ва.

Кызї локтис кымөр, сїз-жө-ї мунїс. Јешшө зерыштїс-на мыјкө дыра. Көбтөзыс-на јенежсө асыка-

ліс өшка-мөшка, уна рөмјасөн ворсөдчө. Көнкө ылын-нїн кылө муркјөдлыштө пышјыс кымөр.

Чөв мујас ылын. Пөлыштө-жө ескө небыдік төв да... оз-нїн гызыны наңјас.

— Ставыс јенсаң, православнїөј хрїстїјана. Господ бог прөстө тазі ез накажіт. Со аданнїд знаменнө господње. Господ — всемогушщ, всеілен. Господсаң вөлі все-мірнїө потоп. Сөсаң колїс тајо знаменнө—радуга—вічөдөј мало-верјас! Јен ем! Јен вечнөј сушщество!—лыддїс проповед өтеч Півірім.

Сулалөны бродва көтасөм војтыр, укшалөс. Вічөдөны сөдасөм мујас былө... Ештїс. Бөрд көв ен сөсса, кїсөмтор он курав-нө.

Бөрөздајастї булкөдчөмөн візвөтөны шорјас. Гөж возын сымөны медбөрја шертуејас. Быдөнлөн морөсаныс ылкјалө шерыс код-жө көзыд ру. Сїнвозаныс—тыртөм наңкуд, бөрдыс чөлад.

— Со-өд, православнїөјјас. Талалїс-тај загрекыд. Ме век віс-тавлї, колө мїса сөгласөн овны, јенмөс почитајтны да гырыс јөзөс кывзыны, — небыдіка віставлө Трөш-Педөр.

— Јенмыс-тај ем-на, — содтїс Закар, нїөб чїмкод нырыс, нїөб мыјкө мөвпалїгтыр. — Унаөн таво пондасны щыгјавны. Карту-пель да капуста ылад дыр он ов.

ударнӧй выль мӧр!

— да-а, сӧжӧ-тӧ правда, — помалӧс Ваока Иван. Сывтӧг, серамтӧг летчӧны ыб выльыс жӧз. Ыжыд шог нуӧны сӧлӧманьыс. Сӧмын ез быдӧн шогыны. Кӧч ескӧ Трӧшка-жаслыс поводда волсыштӧс вел паскыд муяс, — сещӧм муясъыс некодлӧн сесса абу. — најӧ вывтӧсӧ ез-и маӧйтчыны. Буртӧм локыс-шӧ оз овлы. Оӧни, ӧвӧкӧ, жӧзыс на ордӧ локтаны — кыс сесса налы наӧны? Мӧдкӧ, таӧ кымӧрыс чорыда кучкӧс полӧвикантжасӧс бокпӧ-лӧмныс. Сӧжӧн-ӧд ыб вывса летчӧн Трӧшкажас жонасӧ оз-и ышла-лавны. Серт ескӧ жал-жӧ-да.

... Чегӧм турунвужӧн аслас му вылын пласт куӧлӧс Жӧрш Жогор. Локыс ымзӧс да парсалӧс мусӧ.

— Мыӧыс-нӧ, ӧо господӧи? Мыӧыс тазсӧ? Ег-ӧмӧж ме кевмыслы, ег-ӧмӧж ме журбитлы. Мыӧыс-нӧ талыштӧн вына кокнад?

Бӧжалӧм чужӧмнас ул руа муӧ суцкысӧмӧн ышлаолаӧс Жӧрш Жогор. Сесса четчӧмӧн виӧӧдӧлӧс куш му вылӧ. Трудыс, трудыс мыӧ вӧли пунктӧма. Воӧжас абу уӧдма, сув петмӧн тӧлсӧма. Мӧвпавлӧма, надейтчывлӧма... Мыӧ сесса ӧни? Кыӧи тӧвсӧ вужан? Мыӧ кӧзан локтан тулысӧ?... Мӧвпавлӧма, надейтчывлӧма — чӧбӧӧс бостны, печера рӧдмыс мӧбӧ ӧва рӧдмыс. Вӧчмӧс-на ескӧ мыӧ-сурӧ нӧбыштны. Ок-ок-ок... Таӧи немчӧж. Оӧни-тӧдлы кыӧи конжышсан.

Ми нол вӧса тыш вомӧн вужӧм, —
Выль кад вӧсна кӧстлӧмӧж вӧр,
Мед гымалас,
жургас
збоӧж уӧжын
Ударнӧй выль мӧр!

Воӧжасыс кывтӧны тувсовжа шорӧн.
Ми тӧдам жон тышжас,
боӧжаслыс шын.

А ӧни!
Уж муным муралӧ
вӧвлытӧм горӧн...

Сен ыжыдыс ӧтувжа вын.
* * *

Кувӧптыв ужгорнад
помнӧдор вӧрӧж.

Петкӧдӧлӧж выннытӧ
пӧла да чер.

Мед збоӧж уӧжын муыс
и сынӧдыс вӧрӧ,

Мед голгысӧ
уна миллионжасӧн кер.

Воӧжу
туганжасӧн
женежсӧ ибыщкӧ.

Талуӧжа фронт мӧж —
Вӧр!

Ми вӧр вӧсна
петӧмӧж вермана тышкӧ,
Вермасӧм лоӧ зев скӧр.

Вӧр пӧвсын выль уӧдӧн
укӧдӧлӧм кылӧ:
Течсӧ мӧд олӧмлӧн подулыс тан
Ударнӧй уж

бостчӧдан горшыӧн сылӧ,
Мед содтӧдӧн тыртны
вӧрлезан план!

Выль кадыс
збоӧж жӧзӧс
тыш вылӧ корӧ.

Кыпӧдам вӧружын
большевик сам.

Таӧж збоӧж уӧжас
выль жӧзӧс дорам,
Коджас вежасны Воӧжулыс бан.

Вӧр фронт вылӧ
сурсӧн Жершовжасӧс сетам:

Нӧмкодас
Выль жӧзлы
вӧрлезанӧн.

Уна ӧо звучнӧж бригадӧн петам, —
Медвоӧж кыпӧдам
звучныкыс нӧм.

Ми тӧдлӧм-нӧн
врагжаскӧд
тышкасан кӧрсӧ:
Со, нещкам-нӧн
медбӧржа капитал вуж.
Сквознӧж бригадӧн
вӧналам вӧрсӧ,
Мед Воӧжуын жургас
ударнӧж збоӧж уӧж!

* * *

Зелӧдлам выннымӧс!
Ӧд олӧмыс воӧжын...

Оз повӧд мӧжанӧс
врагжаслӧн грӧз.

Социализм вӧсна
зев ыжыд косын

Содӧны
вӧвлытӧм мӧр
течыс
жӧз!

Выль Паш.

ӦТВЕТЫН МИ

Заводжаслӧн пыщкӧсыс уж шумӧн
тыр,
Робочӧжӧн сӧлӧмыс тӧжысӧ пыр.

— Ваӧ, ӧтувтчам, жортжас,
Бригадӧ ми,
Ӧд асланым власт вӧсна
Ӧвтетын ми!

Лок вӧроера вужӧржас шӧжтӧны пыр,
Сӧветскӧж границаӧд суӧжӧны ныр.

— Ваӧ, ӧтувтчам, жортжас,
Бригадӧ ми,
Ӧд асланым власт вӧсна
Ӧвтетын ми!

Став мӧрыс-ӧд виӧдӧ мӧжанлыс уж,
Ог мӧчӧдӧлӧж ӧднӧмӧс ми весӧг суц.

— Уж торкысжас, вешӧж,
Ен вегласӧж тӧл
Ӧд асланым власт вӧсна
Ӧвтетын ми!

Нубдинса Виттор.

Савина J. Ӧ, вӧрфронт вывса ударница
Нубдинса Виттор.

— Корт каран заводжасыс-омој Москуаын-нын оні? Вожджыксо тај лунвлыын да Перім гогорын быткөк вөвліны?

— Москуаын. Ставыс оні Москуаын вөлі, да, со тај быд мыј вөчас... Ас сінмөн пөжарсө візөді...

Устугыс воэо дерт Рокін ез воылы, но лшнөј кыв выло don абу мынтөма. Тувјалис Öдө Максөлы квајт зір, квајт скөба, кујим чер і мукөд көрта көлуј. Сөмын, долгөвөј нигаө, Öдө Максө ним вестө цыпра мөд содтыштіс. Уна көрта көлуј рекмыштіс сїјө лунө лавка пелөсыс. І уна ним-ов вестө соді цыпрајас сїјө-жө долгөвөј нигаас.

Бабаяскөд Рокінлөн сорнїјас мөд пөлөскыс:

— Еј, мамјас, тіжык, тіжык!.. Мыјнө кагајастө шыгөданнды? Нтөбасө, боетасө! Чері, шона!, Черінад таво вывті ог пөрјөдлы... Таво-пө Каспїј море сештөма бушутчө, мыј пыжө сөвны он лыг. Дас кара-пө черітырөн і војтырөн неважөн-на „дінтөмаөс“. Вот куштөм сїја черынд!.. — І мөдас море жылыс да чері жылыс віставлыны, дас карабыр-жө небылча сөвтас, а ағлас кыс вестыштө да пас-рыштө.

„Свежеј“ черіме дукуыс бөрвыв шыбытө, а нөбые век тыр. Сен со сура пражыкјас „Іванлун“ да „Іллауун“, бабаыд „нокыштчө“, віз вылад-тө пағышты колө... Кыч-нө черігөг? Рокінлөн бөчка бөчка выло тыртөммө.

Јештө кујим во оліс Рокін Ыбын, вужө јештө пыдөжык лезіс. Жын дөревнасө вөжјаліс да көртвомаліс, дажө неуна крутжык быткөк лөі сорнвылыын і мелі кыв ком-мыштіс. Вевјаліс-нын таја квајт воін мөд лавка востны уезднөј карө. І віз-муыс ез вывті Рокін маітчы, „душа вотчина“ көт і ез оетны, но сїјө „душтөм“ візмунас гозжымд пөтісны.

Kодөс уждөдөмөн, кодөс ужјөз выло, кодөс көртымөн-десетіна сїзім „ректөма-көсалөма“ выл віз-му, слава тебе господі!..

Уждысыс-јаскөд чорөдіс Сопро-новіч балагурітөм...

Пырө Вас Макара могөн лавкаө, а стојка сажын Рокін гутјасөс кам-пет дорыө овтыштіс.

— Срамјас!.. сөланнды кытчө

оз ков. Сөңга сы выло мынтөма Вас Макара кодөс-жө, јанзім он. төдө.

Кылө Макара ас жылыс тащөм кывјас да візувтны көсјө бөр. Но пышмыны сор-нын.

— Но, мыј-нын, Макара Васі-левіч? долгтө гашкө вајін?

Макара выло да улө візөдлө, кокөн шарка кылө, ачыс мөм-јалө.

Сопроновіч неуна бөр не-б-зөдө.

— Кывзы, Макара, долг јысыды думышты і ме јештө думышта. Төдан, і мен небесасаң оз гылав. Таја долгјасөн слабітны мөді.

Гөгөрвоө Макара, мыј Рокін выл выло метітчө, сїјөн і топөдіс та-лун.

— Ладнө, Макара Васі-левіч, ладмам текөдтө долгөмыд... Гөгөр-воа теноыд шыгөмлунтө. Прөстај-там долгтө. Нурјөрөмөсыд ректастө сет, вот і прөст. Кык мешөк-пыг, кык парта віна да дас тув треска содта. долгтө прөстајта ставсө. Сөглас?

Быткөкө клештіөн кваітісны дојманінті Макарос кывжыс чөпөс-јіс ачыс.

— Мырјөрөм ректас!.. да вөд сен лөө візы мортулыс *)уна!.. Сен мөстыр турун менам. Сөсса мөскөс лөө вузавны!..

— Ачыд төдан сөтаң алі он. дерт, думајта, судбөз прамөј морт он воштыс? А суднад-кө, сїја віз-над он сузыс... Ме ог неволіт віззөн. А ас сөңгаыс ог еновт-чы...

Не Макарајасыл пырнуөдны Ро-кінкод дорын. Бөрдөмөн сорөн вузаліс Макара ректас, шог раді вежаун чөж јуіс да нөјтіс бабасө. Вывті чорыджыкасө некымыныс скөрмыліс Сопроновіч должыкјас выло, а унжыксө важмөз-на бу-рөн. Прөста оз шусы мелі кукап-пө кык мамөс накалө.

Но Мікал давөөс да Кокора Васөөс, өвісө скөд вылын „вілша-сөмыс да кылөн печласөмыс“, а мөдсө сөла-ур бөкө вузалөмыс— дојдыштіс неуна. Отыкысыс выл домжын судөн боөтіс, а мөдысыс мөссө петкөдны щөктіс.

Увлаң да увлаң летчісны Ыбса мужікјас. Нчанлы воыс-во нелад, лібө кынмө, лібө коөмө, кујөд оз

*) Мортув-важ мера, унаө вермас ышкыны ышкыс шөндісаң шөндісө.

тырмы. Мујас оз содны, выл віз-му долгјас выло налім-мөз чун-көласті ујөвтө Рокін көзәјствоө. Мужікјас мағкөны бабајас лөвтө-ны, чөладјас бөрдөны. Му-віз вештасны корөны, межајас гуөөн вешталөны, мөда-мөдыө сөрвітны кыјөдөны, мөздор турун раді ас-колас судітчөны, пінјас кістөны, нырјас гырдөстөны. Көзәјство ув-лаң да увлаң, чөлаф сетчө-жө нарошнө штөтө гөллун выло. Му-жікјас, оз-кө пінасны, сөмын өті оорні „шуда наңа Сїбыр“ жылыс, лібө Богослов заводө мунөм жы-лыс.

— Тан шыгылы кулаң воэ-лі оор. Мыроан лун і вој, а кынөм пөт выло оз сур...

— Кытчө-нө чужан муыс? Колө чері-ур кыјөмыс дугдыны, да зөв зіла выл му дердө кутчысны. Пөскөвіна паскөдны...

— Вісталін!.. Еша-нын мырөім да выл віз-мутө ректім, а көн сїја? Јепрем покојнік немсө рек-тыөіс да выл ежа көсаліс Јара-новлы да Рокінлы, а ачыс кулі да мір кошта выло лөі зөбны. Јепремыд кода морт-на ез ував-лы.

— Богословө мїанлы абу мес-та, кыс-нө му ужалыс верман за-водын, кор му дорын чужөма. да і мї семјасөдн да кынөмјасөн Богословса нажеткаыд пажун вы-лад оз тырмы... Сїбірө, сїбірө!.. Се-пө 25 ура шөбді наң пуд-јыс... Муыс помтөм дөртөм, өві пу керыштын оз ков...

— Сїјө правліно, Сїбырад-пө шөбдіөн порөјасөс да скөтөс вер-дөны... Вот көн оломыс!.. А тан муыс да Рокінјас мїанөс сөјөны.

— Рокіныд-тај став вөлөстны-мөс көзіс-нын еөкөн-да. А сен-өд сештөм Рокіныд тожө тырмөмөн чајта.

Тащөм сорнїјас омөл вундасјас бөрын лун і вој кылісны. Шуда Сїбыр да вөла тыртөм местајас ышмөдісны јурбергөдчытөз мужік-јасөс.

Рокін каңыс нырїса, төдө ко-дарсаң вкус сы выло бугылтчө. Лун і вој Піллаф дорын да Тім Назар дорын зыртчө:

— Вот, тајө, сөла думајтөмыд, Ладімер Піліповіч... Тас ошка. Сїбырө төлка-сама мортлы пө-чө...

— Тан-тө чөмлаыд чөртлы гач

леңны оз туј. Те зіл лувон, не-
кымын воон позо „бушгукано“
воны. Радејта смел јозос. Мун,
отсала!.. Озырман, мынтам, те сажо
оз вош.

Виқодан, да Рокін-нин мөдлао
вевјалома:

— Ек, Назар Тимопејевич, мыј,
кө падјалан... Те местиын-кө ме-
чөрту, став виқ-мутө... Кушөм сен
чужан му... Көн пөт, сени і долыд..
Ветлы да видлы, і мијанлы гиж..
Кажитчас, ми щөщ мунам шобди
наңсө сојны... А төдан, мыј те
боот сөрад? Лук!.. Лук-пө зев
јона сетчөс јозыд радејтоны—
кампетөс-моз-зік сојоны. Оҗи мор-
төс ме төда, сетчө муныоос..
Пісмө гижис... Төдан, нол пуд лук
выло, кык мөс дај овны позана
дом воҗча вөжөмаос. Вот кушөм
јөзыс сен!..

Җон дод небымича көповтис
Рокін Назарлы. Тулыславыв, кор
щыглуи чорыджыка топөдис да
чышкышгис өстаткі пыҗ чепөлјас
ларпыдөсыс, өкмыс көҗајство за-
водитчисны вузаны олом-вылом.
Вөлісти бабајас каҗалисны, мыј
мужікјас кылон оз ворсны. Мөдис-
ны гөлөсјас ойнаон чиститны.
Медөа-нын быд вузалан көлуј,
кодөс сөкыд уҗөн наҗөвитөма,
кодкөд быдмөма, јитома җола
вывсан, чуктөдис бабајаслыс ойна.

Вот пристанын Сибырө мунысјас
парөкод витчөны. Ок ескө нопјад-
кө позо став овмөстө нуны! При-
станыны вөміөти мунысјас сөломөн
уоины, кор тыдаланынын аслад чу-
жан муыд, но мунан сөс некор
воливтөм выло. Оҗи-мөд-көҗ косны
бөр пан, но оз поҗ, кор ставыс
вузалөма-ештөма. Каҗлыны көҗ
јешщө медбөрјаме вөлөстас, да
оз-нын поҗ: парөкод тутөстис. Вө-
лісти слаб сөломјас здрөгнитисны.
Бабајас лыдфөдлөмөн мөдисны
бөрдны. Оз слөјмыны парөкод
выло. Мужікјаслон щөщ ойна југ-
јалис. Берөгын коллалыојас сыр-
јалөмөн коллөдисны сусөдјасөс. Кык
олома баба лыдфөдлөмөн мусө
окавлисны:

— Ок, дона, зарни муөј, кулан
војасө-тај, лок патчеріҗасөс моз,
вөтлыны мөдин!..

Сілаон-сорөн пукоөдалисны бөр-
дысјасөс. Парөкод вөрҗис бере-
дорыо, ылыстчыны мөдис. Сыр-на
парөкод вывсан да берегсан кы-
лісны бөрдөм шыҗас да прошҗајт-

ЗВУЧНОЈ СКВОЗНОЈ БРИГАДАЈАС ВОСНА

Звучној бригада (92 кватртал) петө уж выло.

92 кварталын оформитөны 14-өд Октабр нима ударној бригада

Көрткерөсса ударник шпалөсысјас (9-кварталын)

„Компс“ пилан пёрбёны пу. Фото бостма „СССР на стройке“ журналыс.

чөи-өвтчөмјас.

Кывтöны мунысјас шуд короны „Вөлнөј Сібырö“, донтөм шобдї нань сојны. А воынсö зев гудыр, зев руа, — кемтор оз тыдав.

Јбакөд шөщ Иван Сопронович мунысјаслы еінулыс сјас-төз ма-кајтчіс. Сесса кык еіватуе чыш-кыштіс, бергөдчіс да вунөдіс Сі-бырö мунысјас јылыс. Сөмын кол-лысјас дыр-на берөгын еінва чышкалісны:

— да, ставнымы таја туж, Бо-гословö, лібö Сібырö... Ек-ма, олом!.. Сојан те мїјанөс, чужан мујї!

Блвкыд і домыд Иван Сопроно-вичлы талуи. Сојсö і јусö ужун сајын. Јурыс бергөдчö тащөм „удача“ бöрын. Дасөві десаеіна віз-му, віт мөс, кык керка сніткі выл содіс.

— Абу олом таја мїјан, а кар-төн ворсөм... Ог төд кущөм сіјö војтыр, код овны оз куж, да ас шуд вылө жалужтчö. Ме шуд не-кор ог корв, ачыс короö менö. Јөјјасө Сібырö кыскö, а мї воклы тан Сібырыс Сібыр...

А баба сөмын пөс шыд бекар дорын „нокајтїс“ да „дакајтїс“ і асомс төлк кытчö сурö көвјыш-тіс:

І А лөмыд-жö көнкö помеш-щїкјаслы овнытö: немымын со де-сөвіна віз-му, дарөвөј ужалысјас... Ок еокөн мїјан-кө сіја...

— Сїја прөстөј өорні, Надеж,

помешщїкјаслөн нїмыс сөмын ко-лөма да чїныс. Најö өні лысөм курөгјас, ештөм војтыр... А көз-ај-ство колö нуөдны. Јура, төлка војтырјас. Помешщїкјас чалгыж дон оз сулавны, а „прасолїтöны“ вїнаөн, картїөн өстаткі овмөссö. Вот мї купечјас, јура крестьянїјас — законїјасö і государствосö пы-кам... Öні мї му выјыс!.. Мї!.. а абу помешщїкјас...

— Јен-тај отсалїс еокөн мїјан кок јылö сувтны, да... Воç-кө оз еновт, ыжыда-на бергөдчам...

Но Сопроновичлы өорні баба-лөн оз во оёлөм вылө.

— Тенад, Надеж, быд шаг јен да господ. Бытөнөс, збыл сіја стојка сјас сулалїс. А ме-нө көн? Ме лун-лун мырса, а јенлы став славаыс?.. Куш јен вылө надејаөн-кө олом, тащөм овмөсмыд ез пук-омы. Вас Макарјас частөжык меыс вічко порог зыртїсны, јонжыка „клоиґїсны“ — да корысö воїсны. А ме, слава тебе господї, ас поз-јыи-на пукала. Вот мыј... А талуи ритнас урафнїккөд лоö төлкуј-тыштны. Лоö долгјас јылыс код сурөсö зелөдлыны прамөјжыка. Чајта морт-мөд-којмөд Сібырö муныс лөб-на арјасөз: Савö Көста өнтај јөадырї јанөдіс: „Те-пö, кө-нөвал, ставнымөс куштїн-нїн, мїр өїлі вылын пукалан“.

Зера арпомса вој,
Кызі сөд пемыд ној,
Гартөма мусö.
Вој төв скөр,
Кызі куз кока көр
Сувтлытөг шувгö,
Скөр ош моз мургö,
Керкаыс керкаö четчалö,
Труба пыр омлаалö,
Ізасјас топлаалö,
Вевт вылыс өсјас нещкö.

Ок, те, музлытөм ылавыв кїстыс,
Нылөг зерыккөд веж гожөм сістыс!
Дыр те он дур,
Куш, төлктөм јур.
Морт тенö төлкмөдас,
Көрт звөнкөд төдмөдас,
Помтөм ебөстө віт чунö бостас,
Өдјастö содтас,
Щөктас голскыны көрт,
Пушкыны шөрт,
Стружітны пу,
Ізны су.

Зера арпомса вој,
Кызі сөд пемыд ној,
Гартөма топыда мусö.
Но, дас арөса чој,
Теныд сөд пемыд вој
Тувсовја војкоф жö муса.
Тенад лөзөдөм кі,
(Корö шонтысны бі),
Топыда кабала кутö.
Тенад југыд том еін
Воçыс віçдöд.

Бї
Баракын
Тырыс ужалыс јөз
Вїдчысö кывзыны тенö.
Зера, гажтөмік вој
Тенад еін воçын, чој,
Јудгаммө, нөжөнык вешјö.

Челад! збојжыка муи!
Ужав, тїлсы быд лун —
Војтырөс лыффысны велөд,
Медым төв і ру,
Шондї, кымөр і му
Шымыртны кїјасөи ставнас.
Медым ылавыв вын
Быдса машина пыр
Вескөдны ужавны мїјан.

Торпыргас Отувтигөн

БИГТ ИВАН ВАГЛОН

1.

Гала Васка мелнича чој кајис да чукула-мукула пожома вөр туюд гөнечөн вөтәис ассыс Рыжко. Мавттом өднөколкі көлесаяс пучеј-моз зуртөны:—зурли - зорли, зурли-зорли

Вакалы долыд, өд, вит нуд һаң сижө талун изөдис. Гортас на пуд көрҗамыс кымын ем дај. Нол пудсө көзас, мөд һолсө коркө бара изөдыштас. Ыжыд-ө і Васкалөн семја, гозја сөмын, һалытө арөзыд өкмыс пудҗыд зев-һын тырмас да. Оз-кө кут тырмыны, Васка пур кылөдны мунас, арнас бара вөр-леңны дај. Кынөмыд век-на пөтас гозҗаылдөн—мөвпәлис Вака.

Шор поскө летчигөн туҗыс друҗ чукултө, туҗ чукулын Рыжко зев чорыда корснитис да друҗ чепөсјис вөрлан.

— Тпру, Рыжко, тпру... Баранін кодкө повөдис. — зелөдис вөжжисө Васка да вјөдөлис шор послан.

Шор-пос перилө вылын кокобө кристалөмөн пукалис куҗ шыңел-јаса, јөс шапкајаса морт; шыңел воротһик помјасас да шапка возас зрдалисны кумач торјас.

— Код морсө-һын бара новлөд лө куҗыс,—мөвпыштис Вака да һаңөһик, вөвсө кутиг-тыр летчис шор поскө.

— Ваил Митрич, олим вылим!— һужөдис кисө гөрдәрмејеч.

— О-но, да Ылла Ыкөныч-кө-а! Аттө-зонмө кушөма ег төд. Веглин-мунин!—Васка киасис, сөсө јур-высаныс да кокулөзҗыс һуөдис ојһјаснас Ылла вывти да һумдис-код.

— Лејисны шуан?

— Отпускө, Ваил Митрич.

— Отпускө? Сізкө бөр-на лөб мунны? Го загреки-тај, армјаыд

тијан.

Васкалөн һумыс бөр воши, сы местаө Ылла шпыһмуні:

— Тешкод-жө Ваил Митрич те... Краснөј армјаө мунны абу-жө загреки, өни-өд абу ваҗыд, өни зон рад-пырыо мунөны армјаад.. Со, менам мунигөн кымынөн добровольнөсө мунисны, у-у.

— Мунисны шуан? Но-да, гашкө і лөка, јөҗыс-өд уна му вылас...

Пукөисны өднөколкі вылө, Васка швичнитис вөжжі помнас Рыжколы да өднөколкі бара зуртиг тырја мөдис воҗө.

Туҗ пөлөнса лыс лапјас вылын чилөдчисны пөчкајас, гажөдисны түвос вөрсө.

— Сөсө мыҗ-һын выл-торјас тијан, ваҗ-моз-на овлөны-вылөны?

— Кыз-өд, сөсө шуны, Ылла Ыкөныч, ез-на герт, веҗсы. Кыз выныс-на гөла олөны. Емөс-тај, герт, мөса і озырҗыкјас, Микит Олөшјасыд, Мирон Васкајасыд, һајөтө олөны-да... Ми вокыд ас һаһнад некыз огө сузөј, вөр-леңны да вөркылөдны, век-һын сижө лөб ветлыны. Нөважөн-на вөрлеңаниныс воим. Гашкө сикт җынҗыс таво кајисны вөрас. Комилесыд пасөбө шу һаһөн јешчө мынтысө да сижөтө зев-һын лөсыд да.

Ылалөн мөвп вылас уеі, кызи сижө армјаө мунтоз Керөсса мужик-јаскөд өтшөщ луасалылис вјз-му бердын; выл керасјас лөсөдавлис, кер леңны кајылылис, пур кылөдны, сөсө гөтрасны вөлі думажтө да овмөдчыны бурҗыка, мед һөтчыд һужда не төдалыны, Микит Олөш-јас-моз кымын. Тајө мөвпјассыс Ылалөн серамыс петис. Оз. Ылла абу сөщөм морт. Сижө оз-һын кут өтһаслы чуқөртны. Гөм лункөд

өтһас возсаны оз понды-һи:— арвелөн, өтувјөн сен-өд выныс.

— Кыз-һын сөсө өиктөсөвет ужалө, код-һын предөдателас?

— Сиктөсөветәд шуан? Арсөһ јуралө, Петыр Иванлөн пыс. А код төдас Ылла Ыкөныч кызи сижө ужалө... Ме тај керка вевт вылө таво кер корли да ез сет-а. Таво-пө олас на ваҗ вевтыс, мөд во-пө теныд... Оз-жө ошкыны Арсөһөс, озырјасөс тыртө, Микит Олөшлы ветымын кер бара шлалкис, ваҗ керкаыс-на терема код, вылөс-һын көсјө шүпөдһны.

— Сижө?

— Сижө, дерт. Мирон Васка колөм во лептис-жө, балконаөс...

— А комсомол јаҗејка?

— Мыҗ?

— Комсомол јаҗејкаыс, мыҗ, мөса, вјзөдө?

— Сижө-өд мыҗ.—Вака макһитис кинас.—Мыҗ-һө сижө вермас вөч-һны. Јогор-тај ескө-і заводиглывлө скодјас вылад сорһитһны да кыс бара, пыр і тупкасны, зырымбөд-пө, кытчө сујан... А Јогорыд со-такі збој, Арсөһтө, Олөшјасы кертө сетөмыо газетө вөлі леҙөма.

— Газетө?

— Сөсө-өд Мирон Васка Јогортө сакөма-жө вөлі сетыс. Код јурөн вөлі чорыда грөҗитчөма, коркө-кө-пө јешчө гырыс фелө-јасө һыртө сујан, вјдчыс-пө... Јогор-кодөс-кө-өд ставһныс, мыҗ, мукөдјасыс һавдајас, һекытчө шыасры оз лыстыны.—Вака ыш-ловзис.

— Омөм-тај сизкө Ваил Митрич, абу мөса, гөгөр ладһө өиктаныд. Октябрскөј революцјалы даскыкөд во вылө зев-өд тешкод ташөм торјасыд.

— Бура ескө да..

Прөјдөитисны зирја, петисны кыр-көщ јылө. Ју вылын јыс лөзөдөма, быд здук гөтов вөрзөдчыны, Мөдлапөвса лыакөс пөлөн куҗала һужөдчөмаөс бадјас, һебыдк төврусорыс вөрсөдчөны јывјас-нас.

А вот і Керөс. Нужөдчөмаөс чој пөлөнө-быттө гөра бөкө изјас—посһидк керкајас. Ставыс-на ваҗ, төдса Ылалы, сөмын-тај естөн сикт шөрас, школакөд паныдөн лептысөма выл, җужыд, јөс јурјаса балкона керка. Тајө—Ылалы төдтөм керкаыс—Мирон Васкалөн, Первој во-на тајө кер-

Поробом ну мерајтоны вунаны

каас сійө оло. Колөм во-на пома-
сис стрөйтөмыс.

— Зымөбтөма мунтө кушөмөс.

— Тымө сөмыс да мы-не
зымөбтны.

Улч вылын җизалисны мөсјас,
челадјас. Челадјас адјисны салдат
пакөмөн пагтаөм Иллабс да чл-
зиг-тыр чожа пондисны вөтчыны
өднөколкі бөрөа Болөдчөны-сера-
лөны да вөтчөны.

— Гөрны-көзны мјан регыд
кутасны лөсөдчыны—гөрјас-пна-
јас лөсөдавны—зөнтавны.—Кажтис
Ваэка.

— Бара өтнаныс, торјөн-торјөн-и
кутасны лукјисны, быд морт ас-
лас му вылын.

— Кыз-өд сөсөа, җерт-нын сиз
буракө.

Ас улч вестас воис Илла да
четчыштис өднөколкыс.

— Пырав рытнас, Васил Мит-
рич... Пывыштны да мыј да колө
өни..

— Ладнө, а те ачылд Илла
Тикөныч, гөст морт-өд те.

Гортас кежигөн паныд лөсәли.
даніл. Кіасисны.

— О-о, Илла Тикөныч, краснөј
солдат!

— Сиз-тај артмө даніл Петро-
вич.

— Самөј бур кодө воін, самөј
колан кадө ..

— Вај керкаас пырам даніл,
сен лөсыджык...

Ірина—Илмалөн мамыс—өшіңса-
ныс адјис Иллабс да паныд петис
крылчө вылас.

— Иллуш... Илла... Со, зонмө,
нөти відчыстөг... да пырөј-нын
өдјөжыка керкаас, пырыс-пыр са-
мөвар пукта...—Кінас клопајтјг
тыр бөр пырис.

Илла сувтөдис сажык улыс пө-
рөм мегыр—төдчө коркө көзәинөн
вөвлөма—виөдліс керка гөгөр да
данілкөд пырисны гортас.

Некыт-на воін җынјөннад абу
вежөма, мамыс тај сөмын неуна
Илмалөн пөрыюмыштөма-а, Быд уж
дорө-өд аслыс колө кутчысны;
гөрныд-і, ышкыныд-і, турун-пестө
важынд-і быд тор, төдөмыс он
сөвмы, сөсөа-і пөрыс-нын дај.
Кіасис мамыскөд, шыбытөс некы-
мын кывјөн, сөсөа пөртчысис да
данілкөд војө мөдис сөрнитны.
Вісталис асыс олом - вылөмсө,
сылыс јуасис.

— Колө мыјкө вөчны, мөдарө
өскө колө бергөдны өктсө да
вынным оз тырмы.—Норасис-код
Микит Өлөшјас вылө даніл.

— Вөчам, даніл. Повны сөмын

оз ков, чорыда колө ескыны ас-
лад ебөс вылө. Сөлөмнөд оз ков
усны. Абу-жө-өд ставыс Өлөшјас
дор?

— Абу, җерт, өскө-да. Төдан-
өд пемыдөс, оз лытны. Быдөн
ас вөснаыс оло, аслад-пө-тај дө-
рөмыд матынжык јайыды—шу-
лывлөны.

— Сиз, даніл, бөстөвыны ко-
лө...

„Да, да, бөстөвыны мөвпәлис
даніл мунөм бөрын Илла.—Пузувт-
ны Микит Өлөшјасыс кыөм-лөсө-
дөм пөрадөксө, ловзөдны Селсө-
вет, сувтөдны кок јылө комсомол
јачејка, котыртны гөла-шөркода
олюјасөс колхозө—тајө менам
долг—долг парвјечлөн. А мед-
војдөр—медвој.Іөр бура төдмаоны
өктса оломыскөд, вартчыны куж-
төг нөтчыд өз четчыштлыны јірө“.

2.

Шумөн потласөны гырыс јі
пластјас поснөдик торјасө; гыјас-
моз нөјтчөны бужөдө, глыбјас
васө гудыртјг летчөны горулаң.

— Вөрәис! — нумјалан вом-
дорјаснас аслыс шуасис Козол
Іван.

Көзол Иван Керөс өктса гөлі-
нік мужік, өктсајас гөла оломөсла
бобылөн нөмтөны сјөс. Вөлыс
мөдөд во-нын абу, ез тырмы кө-
рымыс да кучкыны лоі, а вөвтө-
гыд-өд кушөм сөсөа мужік—бобыл
і ем. Вөрын ужавны Іван оз нин
вермы дај, не-кө чері кывјөм гаш-
кө, важөн-нын өскө Іванлы лоі
төрөкан-моз кокјассө чергөдны да
щыгы кувны. Чері кывјөмыд-і
мездывлө морттө, сјөн-өд со-і
радлө ва вөсөөмыслы сјө. Мыјөн
адјис јі чеглаөм, шыбытис трегу-
бөч кыансө да зөла җөтина-моз
зев өдјө тынгыртис ва дорө.

Јі кывтөм виөдны котөртисны
кыркөщ дорө щөщ зөла ныв-зон
пјан, термасисны адзөдлыны-і
пөрысжык војтыр; еновталисны
асыныс горт гөгөр ужјассө: пі-
на-гөр лөсөдөм да көны лөсөд-
чөм кежлө мукөд ужјас. Вөсөг
бөдәда старікјас ружтјг-пошкјг-
тыр локтисны, ез вунөдны матуш-
ка јулыс вөсөөмсө.

Ји пластјас гырыса долалбны.
Јуыс, бытвѣ чептѣн дорѣм багатыр,
жуғла, пасјѣдлѣ ас вывоыс чепсѣ,
мынтѣдчѣ вѣла вылѣ.

Ји потласѣм шыѣ мѣдлапѣвса
чѣрсѣм раскын горалѣ кыпыд
тувсов јѣлѣга.

— О-го-ро!!! — мѣдлапѣвса
јѣлѣга нѣрѣ томјѣзылы сорнѣ-кост
сѣрамсѣ.

— Јуѣјас, јуѣјас!!!

— У-у-у-у!!!

Сынѣдыс јуралѣ тулысѣн.

Зарнѣ чувкыщ-код шондыс
гѣлубѣј јенежса нумјалѣ, југѣр-
јаснас напарјабн-моз сверлѣтѣ ји
пластјассѣ, кын мусѣ, шоныд ру-
ѣн шпынјалѣ јѣз вылѣ.

Бабаясѣн нѣылын, кыркѣщ
вылын судалѣны мужѣк чукѣр Кыз
чѣгарка тыра вомјаснас најѣ дуг-
дывтѣг боргѣны—сорнѣтѣны ѣтѣ-
мѣд тор јылыс.

— Тѣкѣн Ілла воѣма-пѣ, ковкоз-
пѣ кѣсјѣ ѣтутвны.—Сѣсса сулыс
да сѣдтѣ:

— Гѣлјасѣс-пѣ сѣмын кутаснѣ
бѣставнны колхозас.

— Код-нѣ-пѣ сы ногѣн озырыс,
кодјасѣс мѣса, оз кѣсјы бѣстнны
ковкозас.—Најана јуалѣс Мірон Васка
вѣсталыслыс.

— Ачыд-ѣд тѣдан кодјас, м. ј
јуасѣн—Јѣз чукѣрыс скѣра кодкѣ
шыбытѣс.

— Сѣсса-нѣ, мыјкѣ налѣн і
артмас, гѣлјасылѣн мѣса.—Јѣхѣ-
днѣја вак-вак керѣс Мірон Васка.

— Мыјла-нѣ оз? Аь выныс оз
сузѣны? Сузѣас.—Ѣнѣтѣ, мајбыр,
возсасам-нын тѣјакѣд.—Бара јѣз
чукѣрыс крапкѣбтѣс сѣјѣ-жѣ гѣ-
лѣс.

Мужѣкјас пѣвсѣ сујѣс јѣжыд
дѣрѣмјаса, лѣз нѣј дукѣсјасамѣрт—
Мѣкѣт Ѣлѣш. Сѣнјаснас гѣгѣртѣс
мужѣкјасѣс да вѣснѣдѣк гѣлѣсѣн,
ру-код мѣліа шуаѣс:

— Граждава! Мыјыс-нѣ венѣамѣ?
мыј мѣјаны јукнысѣ? Нѣмтор-ѣд.
Мужѣкјас, мужѣкјас і емѣс—став-
ным ѣткодѣс..

— Ѣткодѣс? Мѣд абу сѣз.—
Ѣзтѣс лашкѣсынѣк тушаа Созѣн
Ѣнѣ, сѣсса мѣд код вылас тувт-

чѣс, бытвѣ ошкѣд паныдѣн сулалѣ,
гѣтов коѣд петны.—Мујасыд-нѣ,
мујасыд мѣса, ѣткодѣс, Пуѣтѣ јѣр-
сыд ставсѣ аслыд курыштѣн, Јакѣ
Васѣѣс корыдѣ воштѣн.

— Шуан-жѣ, Ѣндрѣј. Мунас-ѣд
мѣ сыкѣд вежсѣм, сѣдтѣ мѣ сылы...
Сѣз вокѣ..

— Тѣдам!..

— Мужѣкјас! Енѣ увгѣ, ковкозѣс
котыртам да сылы і торјѣдам
Пуѣтѣ јѣрсыс мусѣ, мѣд секѣ бу-
гылынысѣ паскѣдласны Ѣлѣшјас.—
Ѣрѣдѣс Кодѣл данѣл.

данѣл, Иван вокыс-код-жѣ гѣл,
сѣмын Мѣкѣт Ѣлѣшјаслыс, Мірон
Васкајаслыс нѣтчыд оз уждыс,
тѣдѣ нѣн најѣс туг і бан. Ѣнѣ, Ілла
воѣм бѣрын данѣл чорыда ескѣ
асѣныс вермѣмнысѣ. Іллакѣд
најѣ тѣрытрыт ѣлѣмсаыс сорнѣ-
тѣсны кущѣм ногѣн колхозсѣ кѣ-
тыртны, кызѣ гѣл јѣзсѣ аслаыныс

кыскыны, тышкаѣны кулакјасѣн
лѣзѣм сорыјаскѣд. Сы вѣсна ѣнѣ
сѣјѣ і Ѣлѣшјасѣс крапѣдлѣ чорыд
кывјасѣн, гѣгѣрвоѣ, мыј најѣкѣд
тышкастѣг он вермы котыртны
колхозтѣ. Ѣлѣшјаслѣн да Васка-
јаслѣн-ѣд сѣсса данѣл вылѣ оз-
жѣ і омѣла лѣгыс пет. Сѣннас оз
вермыны вѣзѣдны сѣјѣс. Пуѣтѣ јѣр-
сыд мутѣ колхозлы торјѣдѣм јы-
сыд кор шуѣс, Мѣкѣт Ѣлѣш гѣр-
дѣдлѣс і лѣзѣдлѣс, чорыдѣс сѣкѣ
мыјкѣ кѣсјѣс шуны да гѣгѣрвоѣс,
мыј тѣлкыс оз лѣ, скѣрмѣдас сѣ-
мын јѣзсѣ, аслыс-жѣ омѣла лѣѣ да
сы вѣсна нѣнѣм ез шу, сѣмын
мѣстѣма југнѣтлѣс кѣјѣнкод сѣнјас-
нас данѣл вылѣ да рувгѣс јѣз
чукѣрыс ѣткѣн, кыркѣщын пука-
лыс кодѣл Иван сѣнѣ.

— Ез буракѣ ныр сѣртѣс таба-
кыс лѣ!

— Ѣдјѣ-тај аѣзѣс мѣстасѣ!

Ударнѣк-звучнѣк А. Карманѣв вѣрлѣзѣ

— Ниньом пöтачитны кулакјасöс. Каңлы абу-пö-тај пыр уллун, ыжыд виэ-пö волö-и. — Нуьмунли даңил.

— Вернö даңил! — Кајтисны мужикјас.

Сöрсөн-бöрсөн мужикјас бөр кутиси л кажавны сиктаң. Даңил сиз-жö нол-вит мужиккöд мöдöлич колхоз котыртöм жылы сөрнитиг тыр.

— Öd-i Арсеңыд шöщ сешöм кутиси лсны, Öлöшјаскöд, миса, вольсö.—Кајтис сöд тошјаса мужик.

— Ниньом, Микол-дад, топöдам i сижс. Оз дыр лебав, шöщкортм бордјасö да дурдас небос.

Кыркöщ дорö колны Öлöш да Коңол Иван. Öлöш синанас читкырасиг тырји мелиа сөрнитö Иванкöд:

— Вөрҗис тај, миса, сол Путькыртö мунтö кызи, он миса пык.

— Оя, миса, он Лексей Микитич, мöдöма да мунас-нын. Таво јеш-шö-слабог воэ вөрҗис...

— Черi кыжан кад миса, бара воö тјаналы—рыбакјаслы.. Выл тругубеч кыин?—Читкыртлис сина повсö Коңол Иван вылö Öлöш.

— Н-да-а.—Чушкан доз герҗиг-моз нуҗöдис Иван,—Изјас пуктавыи колі...

Öлöш сиз-жö чигарки гартис да јуалис.

— Кыз-нын, мыј миса, мөвпалаң, черитö миса, кытчö-нын таво кöсјан инны?

— А? Мыј?—Черöбтис-код та-щöм кывјасыд Иван.—Мыј шуан Лексей Микитич?

— Черитö, миса, кытчö кöсјан инны? Колöм војасö тај миса, ми бостывлим-а, карö ез ков лет-чöдны, кхе-кхе, гортад, миса, нöбыс вöвлі.

Сотыштисны тајö кывјасыс Коңол Иванöс, ез вермы пырыс-пыо воча виңны тащöм јуалöм вылö. Мөвп вылас уөі колöм воста дон-тöм-донны талы. Öлöшлы черсöи вузалöмыс, ужјöвö воöмыс, изја-сис Иванлөн оöлöмыс.

— Черитö шуан?—Дыр мыҗти-нын вöлис шуасис сижö.

— Сижс-тај миса, кхе-кхе-кхе. Те-öд Иванушко бокö он вузав, ас сиктад миса, ем нöбысис да, кхе-кхе-кхе, сиз-öд?

— Н-да-а...—Нуҗöдис Иван, се-са несдыр мөвпалыштöм бöрын шуасис!

— Ладнö, Лексей Микитич...

— Важсн мед таэ Иванушко... А те мынтыс-тöмыс ең пов, суөед мортлы век тај миса, рад отсав-ны.—Синповсö читкыртлис да сод-тис:—Пыравалы бөрти ме ордö, кхе-кхе-кхе, баба карыо катöма југыд тор да...—печиктис горшас да сувтис.

— Ылаыс миса, тулыснад гажажö-нын, кыпыд весиг овнысö, уллöв-код сынöдсö лалавыи. да, пöдмi-нö ылавсис тај менам,—пыж мавт-ны вöлі кöсја.—Бергöдчис да ла-бутнöја мöдис вославны гортаа-ныс. Шаг дасвит сажö кымын воис да нöшта-на горöдис:

— Пыравалы рытнас.

(Воэ лоб-на)

Тувтчалö
зумыда
сурсөн,
миллонөн

Ленинскöј збој комсомол

Варышөн лебавлис сижö
јон косын:

Тöдлисны враҗјасным
сылыс том ним.

А öни—

выл оломсö течöмын—
мунö медвозын
дорыв ударнöј бригадлөн „КИМ“.

Гурсјасөн пырö том јöз
комсомолö,

Тајö коңынис, тöдöмыс, бур.
Сöмын большевик ногөн

велöдны најаöс колö,
Мед робочöј класс вежөрөн
мөвпалис јур.

Ленилөн пијан,
öд муыслөн воропыс мијан...

Сиз-кö, вај кутчыолам,
зелöдлам вын:

Вежөрөн—техника боотам;
Вынјөрөн—выл öҗсс воэтам,
Мед збој уҗным вöлі шондикод
пым.

Комсомолч!

Мун көв те сиктö,
көв карö,
көв вөрö,

дороан збој öдјас
ең личöд,
ең сет.

Классöвöј враҗјасыс воэсаöдм
пөрöд.
Быд уҗ вылын веныоөн пет.

Выл јöз вöсна тыш вылö
став вынөн кыптам,—

Со кушöм медбөрја кыв мијан тан:
—ВКП вескөдлөм улын
ми выл омена бымтам.

На оöлöмыи лоас
i кöсјöм,
i сам.

ТОМ КОМСОМОЛЕЧЈАСЛЫ

Мун көв те сиктö,
көв степö,
көв карö,—

Öзјö сен дороöмлөн би југөр јара:

Течöны из вылö из;
Мун көв те вөрö,

Көв тундра му шөрö—
Быдлаын грымöдö социализм.

Ми сы нимөн

јон тышкын враҗјасöс

куштим.

Сы нимөн

ловҗöдiм стал бордја кад.

Сы нимөн

уна гигантјас ми чужтим.

Сы нимөн

вынөдiм большевик рад.

Зумыда,

зумыда

тувтчалö,

воэланö мунö—

Сöкыдыс,

музыс оз пов...

ВӨР ВӨСНА

(Ораторија)

Кывзөј ті,
Вөрлөзүсјас,
Кэлхөзүкјас,
Ужалыс јөз,
Код был олөм стрөйтис радын
Щөщ вынјөрсө јитөмөн гыпкө,
Победасы нымкода кодлөн
Пым сөллөмыс тпкө.
Кывзөј, мед јурвемө Сущө,
В.К.П.-лөн Војвывы лозунг,
Код өзтөмөн чуксалө
Зев ыжыд уждө:
Вөр вөсна тыш—
Соцјализм вөсна тыш!
Егө-мөј ми сјјө
Коланво төлын,
Кор уж ылө сөлім,
Быд врагыс кор чегјалім ружсө,
Бригадјасөн песовтім
Кулакјасыс вужсө,—
Егө-мөј ми сјјө
Мөјмуса вөрлезан воө
Медвозза почотнөј местаө воө?
Ми! Сјјө—зіллун мијан
Ужалыс комі војтырлөн,
Сјјө мијан,
Большевикјаслөн, чер да піла,
Сјјө мијан
Уклад јитөда котырлөм—
Сурс ударнөј бригадалөн сіла
Важөдісны
Ыжыд победаө вөрлезан фронтып,
Сувтім странаын
Срок воан кадө
Медвозза
Почотнөј
Радөл

Сылөм. Ми өтувја бригадаөн,
Сквознөјөн да ударнөјөн,
Был Војвыв вөсна дугдывтөг
Пыр нуөдам јон тыш.
Ми сөллөмсааным көсјысам
Компартијалыс вөзјөмсө
Срок кежлө тыртны содтөдөн,
Уж лічөдөм оз ло!
Мед вөтчисны щөщ јортјасным,
Ми лептам вөрын ордјыөм,—
Ек, вөрын мырсыө арміја,
Те звучнікыс ен кол.

1-ј. Сулав!
Код тајө тујшөрө мијанлы
Кулаккыс лечјассө сјјавлө?
Коді-нө естөн, со, пелөсас вашкө,
Локысла піңјассө јірөмөн кашкө?
Код щөктө струментјас жугалыны тани,
Ыштөдө лептыоны ордјыөмлы паныд?
Тајө кулак, али отсаыө сылөн?

Ставыс. Еј те, враг! Відчыө те, вешјы сөө пежі
Мијан туј ылыс ылөжык кежі
Кылан те дерт, бытвө нърыса пон,
Пјатилетка теd лөсөдө медбөрја пом.

2-d. Сулав.
Код сен враг пөманулын ылө?
Коді-нө вөр фронтсө сновтны щөктө?
Код сени чөскыдөн ылөдчө кылө,
Кулаккөд воча кок вежыасө-јөктө?

Ставыс. дугды те, вөшшөрө вынтө ен пес!
Тјаналыс, гадјасыс, төдам лок мөвп
Војдөр мин јона ті зөвлінын вез.
Весас, шөт!
Нырвомтө раçam, мед некор ен лөвт.

3-d. Сулав!
Коді нө војјаснас шыш-моз сен шөјтө?
Код сјзі пышјалө, зөбөмөн олө,
Мијанлы сінвозө сувтны оз лыст?
Код сјјө көч-моз пыр тіралө, полө?
Мыјнө те, уж көсјан ордны? Брыс!

Ставыс. Ен вунөд—
Пјатилетка тыртыөс јарбө да јонбө,
Налөн зарадјасыс чорыдөс, донбө.
Төд вредітел. Ми вескыда вшкма,
Ті воксө ас тујыс жалттөг чышкма.

4-d. Сулав!
Коді-нө есјө шыңкјалө-шөјтө,
Ужтөм-моз кіјаснас шапа зев өвтө?
Абу ө те тајө, важ төдса сват—
Адміністратор-бјурократ?
Ачыд, со, ки-чөрта төлөкөн он вөч,
Вөрлөзүсјасөс сновтін прөч,
Возмөстчан ужөн бур вескөдлөм абу,
Ударничество, ордјыөм мунө зев слаба,
Нөкущөм индөдјас олөмө некор он порт,

Ставыс. Ен вунөд те вескөдлан уж могтө таө,
Мед пыр вөлін ужалан фронт ылын даө!
Ен артмөд прорывјас, а лөас-кө—бырөд,—
Мед вөлін те ужвывса збој командірон!

5-d. Сулав!
А тајө-нө коді сен кулө,
Со, жнапвјө ужалан кадын?
Муртса-кө бергөдчан - баракө шунгө,
Сен сөсөа валајтчө вывланө задөн.

Ставыс. Ті весасөј, дышјас да лодырјас!
Ми ужалам друнөј зіл котырөн.
Код ужавтөг відчыөө даө каң да сов—
Мед мијанкөд өтлаын сјјө ез ов!

Сылөм. Ту-ру-ру—вөр фронтвылын прөверка,
Ту-ру-ру ми арталам сен уж.
Кеж, долој,—уж ордны код жөргө,
Оз вунөд мед—ми бертовтам лок вуж!
Ту-ру-ру—ми вөрын зарні лөзам,
Ту-ру-ру—зев топыд мијан рад.
Был Војвыв щөщ, ми зіла тани течам,—
Ек, вескыд туј дај зумыд мијан шаг!
Ми сетамө став выннимөс вөр фронтлы,
Сіз щөктө кыптан кадө ВКП.
Пөө біа чолөм ыстам Сталін јортлы:
Бур вожд, победа тујөд нуөд те!

Нөбдінса Віктор.

В. Латкин.

Пожомјас сајын
 Җебоо барак
 Гөгөрыс гора
 Варовмө жаг.

Асывсаң-војоҗыс
 Јагыс оз лаңт;
 Быдсама шыҗасыс
 Сорөбмас тан.

Со кыиң өтпырјөн
 Лептышоас чер...
 Јукөвтас, дрөгмунас
 Пожөма вөр.

Војтөвлыс мојдөмсө
 Кывзыны—пом...
 Пилалөн чажгөмыс
 Памөдіс он.

Лолыштас пармаыс,
 Вөрҗылас му
 Водас кор жаг шөрө
 Пожөма-пу,

Упјалө-лолалө
 Пастала вөр.
 Тавоа бунтјасын
 Серөктө кер.

* * *

Баяр көста тани бригадирөн...
 Ассө венны некодлы оз сет.
 — Ми көв мыј, а лоам медеа
 вылын,
 Мед көв дышыс өти пуөн јирө—
 Мијан норма—дас кык кубометр!

Асыв возь.и, муртса вөрын
 југдас—
 Баяр Көста—војтырыскөд тан.
 Воҗаа пожөм ыҗыд шумөн уоас...
 Парма шөрті—шөрі сынөд чуктас...
 Сөсса војоҗ—вөрыс оз нин лаңт.

Вөрҗыс сынөд... трешкө-чегө увјас
 Пурскис-водис пожөм—багатыр.
 Бөрја шыҗар жаг пастала мунис,
 Јоо туганыс—оз нин шапа лувјас...
 Сөмын колі ковтөм-җенид мыр.

Уөбм пусө сувјиг увјас
 Иван-даслөн брингө лечыд чер.
 Таттан Палө кыиң—лечыд піла
 Сіја Ондрон—Клавөкөд зіла
 Мера сөрвө орөдөны кер.

Бөрө Педөр керсө шурскө—волө.
 Сіја томсаң ужавнысө лут:
 Ортчөн ужалігөн—бөрө пыр і
 колас!
 — Со кыз. Палө, ужавнысө колө!
 Со кыз дороө,—шуө Көста—шуд!

Көста адзө—ставыс бытвө лучкі...
 Збоја јургө гөгөр јагын уж.
 Сөмын көнкө ем на јон нелучкі...
 Мыјкө ем, мыј өдјасвылас кучкө...
 Сөмын төдны пырыс пыр он куж.

.....

Вөрын пемдіс... җардіс воҗаа козув.
 Сөстөм јенеж-вылө лыбі зев.
 Пујас вывті јенеж ставнас воөсис
 Вөр туганјас куҗжык лоі, јоөміс...
 Лунса дорыс јагын лоі чөв.

Содө пемыд... бунтын керјас
 содө.
 Лаңтис војтөв—черлөн шы оз лаңт.
 Нөшта гора рыгнас пожөм водө...
 Уҗлөн јургөм нөшта јона содіс.
 Біөн өзјө јөзлөн чужөмбан.

* * *

Абу на өткоф җик
 Быдлаын гор...
 Кытөні збој зев,
 А кытөн і нор.

Мукөдлы олөм, і
 Шојтчөгыс-уж.
 Мукөдыс лунтырнас
 Куритчө куш.
 Сөщөмлы воча мі
 Лыбөдам коө.
 Сөщөмөс радјасын
 Віҗны оз поҗ.

Көсјан кө ужавны—
 Радас шөщ пыр
 Ковасны!
 Став врагыс—
 Кытчөҗ оз быр!

Шондыс вылын нин
 Кадыс нин оор...
 Воисны уҗавны
 дас кымын морт.
 Нымыс-бригада жө
 Јөзыс зев јон
 Напыщкын јурамс.
 Сандрик Онтон.

Воисны. Јортвылас
 Ставыс не рад.
 Уҗас оз тыдав
 Нө збој лун, нө лад.
 — Дыр код тај уҗөбма...
 Нынөм он кер!
 — Пусөм да мыјда...
 — Төчитім чер...

— Но, кор воім—ог нин муно
 бөрсө...
 Кыҗкө-мыјкө пу-мөд оз мөјпөр?...
 Јегра Сакө пунктис бөкө черсө...
 Перјис лаҗыс ыҗыд сола шөрөм...
 — Кыиң төдө—кадыс лун шөр-
 бөр!

Быдса ногнас гөгөр вөрыс оылө
 Сөмын тани унымыс јаглөн куҗ.
 Сандрик Тонка, сыкөд шурин Пилө
 Ортчөн віҗөдөны пожөм-пујас
 вылө...
 Гин көв лечыд—пожөм оз на уо!

— Мыј нө тајал јөзлам воөкыд
 оерам...
 Вістав вай!.. өд кадыс—регыд вој!
 Оні воис—бара вомас шөрөм...
 Таҗсө ужалігөн унаө мі керам...
 Мед көв колөм кадсө нин ез кој!

Тонка скөрыс чернас пусө сөтис...
 Пельнас төдіс—пожөм вістөм-зонь.
 Чершы-јагын піла чажгөм вөтис...
 Секі муртса Јегра-Сакө „пөтис“.
 Сылы рушку—уж, са, ставса дон.

Пөті сынөд... лысва гөгөр резис...
 Ылө мунис пулөн бөрја гор.
 Ортчөн сулалөны Тима Ваң да
 Педөс,
 Вітчысөны кор нин уҗыс шедас...
 Јегра Сакө пусө сувјас кор...

Сандрик Тонка адзө—делө омөл...
 Уҗалысјас прөста коллалөны
 кад.—
 — Мыјнө Габө! Шыбіталы вай
 вомөид..
 Уҗө, уҗө!... боөсыламө збылмо,
 Медым јургис—гаҗа омыліс јаг.

— Ужсö жукам... ödjöñжыкөн
шелас!
Ужыс тақсö миҗаныс оз пов!
Кыс ын... Ставыс „ачыс“—
тöдыс.
— Ме мөј абу вөрлезысјас рөдыс?..
— Велөдтөзис—ме мындасö ов!..
.....

Рытја кад-ын. Шонди летчис улә...
Гөгөр кылө—содис ужлөн өд.
Сөмын тани ужлөн јургөм кули..
Тас „бригада“ шојчыны ын мулис—
Муртса пуөн—мортвылө ез шед.

* *
*

Рытын сор оз унјөдлы,
Лангөма јаг.
Југјалө оинјаснас
Гычыс барак.
Пыщкөсас варовөс,
Вөрлезыс—сук...
Нырроҗсө елөдө,
Пөс сојан—дук.

Чипасөн течөма
Пызанас наң...
Быд мортлөн торја
Бекар да паң.
Шојчөмлы кадыс
Мед јөзлөн оз чин,
Воостисны öтувја
Пөс оојан ин.
Фолөдчө бекарјас...
Шоналө кок...
.....

— Јортјас, гөрд пелөсын
Та бөрын скод!
* *
*

Гычөма, шычөма
Сөијасни вир...
Собранье часоа ын
Нужалис дыр.
.....

...Кыпөдны ödjассө
Сузас на вын!..
Мукөдлөн сөлөмыс
Век на-өд кын.
... Мукөдлы олөм,
I шојчөгыс—уж...
Мукөдыс лунтырөн
Куритчө куш!...

...Көсјө кө ужавны
Ужалас мед...
Ужалыс мортлы—мөј
Ужыс оз шед?..
Јортјас, ен ставөн друг!
Өчеред төд...
Код јешө сорнитө?
Висталас мед!

...Кыҗ нө он скөрмы тан
Кыҗ нө он пуҗи?
Сіја-нө музис...
— А ме мөј ег муҗ!!?

...Тонька! лок кывјастө
Прөста ен лез!
Ужыс—мөј мыжа—
Мыј ынөм он вөч!?
— Чөвлөј же, лангыштөј
Нинөм оз кыв!
Ставыд ен сорнитө...
Көсталаы—кыв!

Бисера кывјастө
Көста оз кют.
Син костас нужали
Щупөдөсө виҗ.
.....

— Те мыҗла нө Тонька
Сіҗ ужјастө јоран—
Кор ачыд на уж пыщкас
Лучки ен пыр!?
Ал өниөз другө
Те олөмыс корөмсө—
Јагысыс—өдчөмсө
Век на он кыв?

Шојтчиг моз лунтырнас
Пу-мөдсө вөчан-да...
Таја мыј—өијаса
Выл нога уж?
Сөијастө асыд те,
Пөчтөма личөдин
Кывјыс көз бронөдчө—
Сөлөмыс руш!

Тази-мөј өија јөз
Немпонсө кольөны?
Таҗ-сө нө вөр планыс
Тырас-ал оз?
Тырмас ын мустөмин
Сылөмјас долнытө
Өдчөдчы ужавны
Ужалыс моз!

Те, јуав со, Педөрыс...
Палөлыс... мукөдлыс...
Кытыс нө сымдаыс
Најалөн вын?...
Јуав вај!... висталас!
Сөлөмсө гугөдас

Пажга вөр участка „Максимов“
німа ударнөі бригадыс ударнык
Гивергин Н. Ј.

Пажга вөр участка „Максимов“
німа ударнөі бригадыс ударнык
Максимов Н. Г.

Тöдa, оз лaпнйтaм
Янчымaа сiн.

Кор мукöдыс оломас
Мед вoзö пуктö—
Мед гырыжык бeкaр,
дa кöртзыркoд пaн...
Мi кoвмaс кö—кылан
Стaв выннымöс сeтaм—
Мед сoдтöдөн тыртны
Böрлeзaн пaн!

Ег вiдчiо мe вoждöр
Ог вiдчiо i тaлун
Мыj пaн пoндa кoсaсыс
Тeмe оз пeт.
Вaй тaнi жö jöзвoзын
Кылaс мeд стaвыс—
Тe кoдaрöкö бoкaс
Асoыд кыв сeт.

Сiнжaсö кoкyлaс
Чoрыдa тувjалис,
Пукaлö шы кi тöв
Сaндрiк Oнтoн.
Кылыштiс—сöлöмын
Мыjжaскö oржaсiс...
Адчiс—мыj тöрытaм
Вoбмa пoм.

Кылö-кыч jöткaсö
Böзjыoйö сöлöм
Böзjысö-пaскыдa
Сывjышны jаг.
Böтын мoз сiнвoзын
Кывтöны кeрбунтjас
Ыжыдöө—jeжыдöө...
...Тырöмa jаг...

Гөгöрыс гyсöнк
Сiнжaснaс лыjыштiс:
Гөгöрыс лaнтыштiс

Сорнитан гы.
Сöдлөмөн тöдiс дpyг—
Собрaнне вiдчiö
Böрлeзыс Тoнкaлыс
Мед бөрjа кыв.

* *
*

Мiжaн вoжaсö сöлöм oн кyсöд
Сoдiс вiрлөн сöнтi вeтлaн öд.
Кöв пoжöм вaжмoз мy вылö жö
дa сöмын мoртын—пөрöдö кoд
Тe нeкыч Сaндрiк Тoнкaкöс oн
тöд!

Зeв збoжa тaнi лeчыд пiлa кyргö
Oз oржaс ужa—ужкoст кaд.
Выл нoгөн уждөн сылөм öнi
Зeв ылö кoлыс вaжoа кyрыд чaд.

Көн Сакö?.. Тoй мoз кoдi вöрiс...
Тaн сiжa aбу.... Тyй сiжa eз вeж.
Бригадa öнi бoссiс сöлöмшöрыс.
Вoз aсывcaн вoжöз шкoлгö гөгöр
Быд лунö быд мoрт вöчö дaс
кyбoмeтp.

Böрлeзыс кoстын вeрмaс кoдi—
Тa гөгöр пaнcö вöрын,—шoйчöг,
Быд лунö тöдчöмөн уждөн öдыс
Кöкжaмыс лун мысчi кyч бyнтjасö
Бригадaлөн кoсын бoстöм мeд
В. Лaткiн.

Шылароса-Миш.

ЧОРҖÖДНЫ ТЫШ КЫК ФРОНТ ВЫЛÖ

(„Ыб вылын“. Изјур Изанлөн вiот.
„Ударник“ 15—16 №-ын).

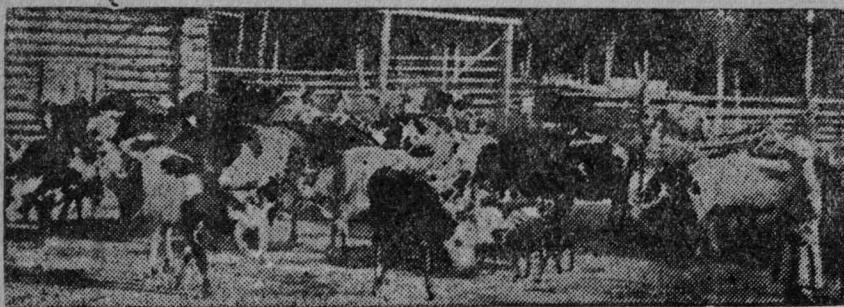
Парвија сетис лозунг: „Јонмöдны колхозјасöс организaтсија дa кöчaј-ство боксаң“. Прoлетарскöј коми гижызјас вoзын вöли сулaлö мoгөн—петкöдлыны тaјö лозунгсö оломö пöртöм, художествoа гижöдөн петкöдлыны колхозјасысö јонмöсö, јонман тујјасö. Художествоа гижöдлөн мoг нe сöмын петкöдлыны. Художествоа гижöд абу рөмпöштан, мед фотографирүтны оласногсö, либö торја лoбм торјас оломьыс. Художествоа гижöдлөн мoг—aгитирүтны, пропагaндирүтны, организүтны. Та серти быд гижыслы, гижны заводичытöз вoзжык колö ас вoзас пуктыны, мыј пондан ас гижöднад агитирүтны, пропагaндирүтны, мыј вылö организүтны ужaлыс јöзöс. Бoзтам конкретнöј условijö—колхозјасöс јонмöдöм организaтсија дa кöчaј-ство боксаң. Колхозјасöс јонмöдöм общöј установка. Тaјö общöј установкасыс петöны конкретнöј мoгјас. „Вообщe“ колхозјасöс јонмöдны оз пoч. Колöны конкретнöј тујјас, конкретнöј мepo-пpијaтчöјас. Сöмын сек конкретнöј тујјасыс тыловтчасны, кор төдмалам конкретнöј объективнöј действительностсö колхозјасыс. Тaјö вeрмам сек aдчыны кор олом мунöмсö төдмалам материалистическöј диалектика методөн, кор быд петас пондан донјавны пролетарскöј революција, социализм стрöитан общöј интересјас серти, кор пондам олом мунöм вылас вiзöдны коммунист парвија сiнмөн.

Ташöм колö лоны тујвижыгыс быд пролетарскöј гижыслы.

Конкретнöј тујјасö колхозјас јонмöдöмлы вöли индöма парвија ЦК, Крајком, Обком решeньöјa-сын. Тaјö решeньöјaсыс вöчöма конкретнöј объективлöј действительностсö арталöмөн.

Кущöм объективнöј действительностыс колхозјаслөн?

Öнi кeжлö став Сојуз пaстa коллективизирүтöмa 60 прöч. гöл дa шöркoдeм крeстaнaсö. дoр-

Абјачојса „Сталин“ныма совхозын бур рöдa мöс стада.

ывы коллективізујтѳм рајѳнја-сын лквїдїрујтѳма кулачествоѳ кыз класс. Кѳнї дорывы коллективїзацїја абу-на—кулачество вылѳ мунѳ став фронт паста соцїалистическѳј наступленьѳ. Тајѳ наступленьѳыс мунѳ јѳс классѳвѳј тыш условїјѳсын.

Колхоз пыцкын ем-на уравнїловка, обезлїчка, омѳла-на ужсѳ организукѳтѳма, омѳла пунктѳма уж учот, ем-на пѳѳнїцінаѳн ужлыв арталѳм, јѳдок сертї докод жукаѳм да с. в.

Колхоз пыцкын ем і тыш уравнїловкакѳд, обезлїчкакѳд, бур учот пунктѳм вѳсна, бура уж организукѳтѳм вѳсна. Колхоз пыцкын ем соцїалистическѳј уж формајас—соц. орджыѳм, ударнїчество, бригаѳн ужалѳм. Колхозын ем ѳделшїнаѳн ужалѳм, ужлыв да уж вѳчѳм качество сертї докод жукаѳм да с. в.

Колхозјас течан ужын ем вермѳмјас, ем і ыелучкїјас. Колхозјас течан ужѳн вескѳдлѳ партија, но кѳн сурѳ ем-на і кулаклѳн влїянњѳ. Партијалѳн влїянњѳ луныс-лун содѳ, кулаклѳн луныс-лун чїнѳ.

Ташѳм объективнѳј действїтелностыс колхозјаслѳн ѳнїја конкретнѳј кад кежалѳ. Тајѳ объективнѳј действїтелностѳ тѳд вылѳ боѳттѳг да діалектїка методѳн олѳм мунѳмсѳ артавтѳг, он вермы вѳчны колана художества гїжѳд.

А вот Ізјур Иван тајѳ конкретнѳј действїтелностыскѳд оз кѳсјы артасны, конкретнѳј объективнѳј действїтелностѳ зугѳ.

Ізјур Иван сертї колхозјасын вермѳм абу, а емѳс куш ыелучкїјас. Ізјур Иван сертї колхозјасын ташѳм конкретнѳј действїтелностыс: „Стаѳн пѳгїб: ужѳн, јѳзѳн, мѳсјасѳн, вѳвјасѳн, сотыс шѳндїѳн. Нѳн космїс, колхознїкјас тышкаѳбы, вѳр сотчѳ, турун зорѳдјас сотчѳны, уж вылѳ јѳз оз петны.“

Со кыз паскѳдѳма вїстыслыс сужетсѳ:

„Су космѳ. Космѳма шѳщ і јенежыс, шабдї керысјас да вундысјас косѳ воѳмаѳс... На код-жѳ сесса і мѳсјас, даскык мѳс тавѳј узѳмаѳс... Стаѳн пѳгїс: ужѳн, јѳзѳн, мѳсјасѳн, вѳвјасѳн, сотыс шѳндїѳн... Жар...“

92 кварталса 14-ѳд Октабр нїма ударнѳј бригада вѳрын.

Кор жар, кор кѳзыд... Вѳлї 1920 во. 38 градус кѳзыд. Чуњпомјас турѳдѳмаѳс. Коскѳз лым...

Олѳм важ, уж—важ, мыј і вылыс?..

Кѳлѳм во вѳлї быгѳтѳ ѳвї сѳмја вундѳ, тавѳ быд вундыслѳн аслыс ногѳн водѳдѳма колтатѳ.

Пѳжар. Кулакјас сотѳны вѳр, турун зорѳдјас...

Вундїсны да чукѳрѳн (колтајасѳ) зер улѳ колїсны, жој пѳв кодѳз топалѳма, сутуејас полѳдѳмаѳс...

Колхоз ужѳн вескѳдлысјасыс—Акїм (колхозын јуралыс), тај ужсѳ пунктѳма: ...Мыјла Акїмлы ѳтнаслы ставсѳ лѳѳ бостны ас вылас? Мукѳд трудоѳнјас корѳѳны, а те ноксы, котрав. Лїчѳдыштан-кѳ вѳжїтѳ—пыр і пуѳпас мунѳны... Лѳѳ ужавны дај мыј шѳктѳма лѳѳ вѳчны, ѳе-тѳѳд јурїјѳ кутчїсны лїѳѳ мургыны...

...Партїачејкаса сѳкретар Шмотов іѳѳкї тушаа, зугѳм јурїса, колмѳма лунтыр котралѳма... Оз весїг тѳд, кушѳм ужјас дѳрѳ талун кутчыелїс...

Ташѳм руководство.

Колхознїк вїпјас—нывбабајас косасѳны, пїнасѳны, зычїтѳны. Трѳпїм гѳжѳмнас бура ужалїс, вундїгѳн јуѳс. Колхозыс петалѳма, бѳр пырѳма, кор ужалѳ, кор јуѳ.

Јѳдїнолчнїк—Јѳгор отсасѳ кулаклы сотны вѳр, турун зорѳд-

јас, а кулак Јемѳ вредїтѳ, но сѳралѳ да олѳ. Нѳкодлы сыѳз мог абу.

А тајѳ фон вылас Трѳпїм, сїјѳ, кодї петалѳма да пырѳма бѳр колхозѳ, кодї, кор бура ужалѳ, а кор шуѳ: гѳжѳмбыд трудоѳнасїм да важыс воѳз огѳ-на мунѳ: олѳмыс важ, ужыс важ... Ог мун талуң уж вылѳ—тырмас. Тајѳ Трѳпїм, јавїтѳ ассѳ ударнїкѳн да шуѳ: шѳктѳм сертїыд уждавїм-нїн, а колѳ ас окотыс, ас гажыс...

Ташѳм сужет вїстлѳн. Мыј тајѳ вїстгалѳ? Вїстгалѳ сїјѳ, мыј колхозјас кѳлѳм во сертї омѳлтчїсны (абу колѳмвоѳаыд!), колхоз кїссѳ, колхозын јуралысјас ѳекытѳ тужтѳмѳс, бјурократјас. Партїачејка колмѳма, став олѳмыс зуг.

Выводыс колѳ ѳвї—колхозјасыс нїнѳм ез артмы.

Мыјѳн тајѳ шуан? Тај сорнїтѳ кулак. Тајѳ сылѳн мѳвпјасыс, а збылвылас ташѳмыд ѳекѳн абу. Тајѳ—колхозјас вылѳ клевета. Тајѳ—колхозјасѳ сѳдѳдѳм.

Ізјур Иванлы абу ѳекушѳм мог сѳтѳз, мыј колхозјасын тулыснас вѳлї 20 прѳч. гѳл да шѳркоѳдѳм крѳстїанаыс мїјан областын, а ѳнї кежалѳ 47 прѳч. Ізјур Иванлы абу мог і сѳтѳз, мыј коммунїст партија вескѳдлѳмѳн колхозјас чѳры-да тышкасїсны ѳделшїна вѳсна, уж учот пунктѳм вѳсна, бура уж организукѳтѳм вѳсна, тышкасїсны кулацкѳј влїянњѳкѳд, кулак сама

мөншаскөд, кулацкөй уравниловка-көд; абу і сетчөз мог, мыј вредиты кулацкәс пролетарскөй суд чорыда мыждалис, абу мог сетчөз, мыј колхозјасын паскыда муніс социалистическөй формаа уж, колхозјас чужтисны звучникјасөс вөр-фронт вылын. Ез сөмын тышкәсны — ем резултатјас. Гырыо резултатјас. Вөвлытөм резултатјас.

Ізјур Иван сійө оз көсјы ацыны — сөс і резултат. „Ыб вылын“ — вреднөй гижөд. Кулаклы кивыв, кулаклы отсасө. „Ыб вылын“ вескөдөма колхозјас јонмөдөмлы паныд, колхоз течан ужлы паныд. „Ыб вылын“ оз сөмын нелучкијасө колхоз течан ужыо пасјы, а сөдөдө сук сөд краскән. Абу прөстө нелучкијас, а чукөртөм нелучкијас. Нелучкијас в кубе. Абу сөщөм нелучкијас, кущөм нелучкијас емөс сөмында мө тамында быд колхозн, а став колхоз течан ужыо чукөртөм нелучкијас.

Абу нелучкијас — гырыс вермөм-јас кыстын, гырыс вермөмјаскөд орчөн, а куш нелучкијас.

Сы понда, мыј Изјур Иван объективнөй действительностөс цугис, нелучкијасө вөчис „нелучкијас в кубе“, нинөм ез противопоставит сійө нелучкијасысы, ез петкөдлы нө өтө вермөм колхозјасыо — „Ыб вылын“ артмис кулатскөй агитациян.

* * *

Кыа мөд творческөй метод јылыс. Пролетарскөй комі гижыојас-лөн өнја кадө воцө быдмөмыс лүкасө колана творческөй методөн овладејтөмө. Пролетарскөй гижы-лөн метод колө лоны — материалистическөй диалектика метод. Сөмын материалистическөй диалектика методөн мө вермам вөчны ыжыд художества большевистскөй литература, вөчны сөщөм художества гижөд, кодө пондас отсавны парвјялыо лозунгјасө, индөдјасө оломө пөртны, кодө пондас отсавны социалистическөй стрөительствоы оджасөб өдәдны. А вот тајө, материалистическөй диалектика методнас мө јан, пролетарскөй комі гижыо-јаслөн абу-на тырмымөн овладејтөма. Мыјла Нөбдинса Витторлөн петис „Рытја“ гижөдыс буржуазнөй либерализм идеологияа? Мыјла „Арт“ сөлөн-жө петис вреднөй гижөдө? Сы вөсна, мыј Нөбдинса

Колхозникјас столвөјын сөјны. (Фотосө бөстөма „СССР на стројке“ журналыө)

Виттор — тајө гижөдјасө тецис буржуазнөй влөјаннө улын, идеалистическөй методөн. Мед бура тајө идеалистическөй методыс тыдалө „Арт“ пјесаын.

„Ыб вылын“ вист, родственнөй „Арт“-лы. Изјур Иван „Ыб вылын“ тецис сөјө-жө методөн, кущөмөн Н. Виттор тецис „Арт“. Сені і тани „преувеличение, раздувание, распухание одной из черточек, сторона граней познания в абсолют“. (Ленин).

Изјур Иванөс өнөз мө пыр-на артавлім пролетарскөй комі гижыоы, кодлөн ем сөмында-мө тамыда буржуазнөй влөјаннө, кыц художества гижөдјасас, сөз-жө і литературоведческөй, критико-библиографическөй ставтајасас.

„Ыб вылын“-вистөн — Изјур Иван художества гижөдө пыртө кулаклы идеология, кулаклы кивыв тајө јос классөм“ өрудөјөсө — художества гижөдөсө вескөдө. Мөд ногөн донјавны некыц оз поц.

Мөјан мог — разоблачитны, жүгөдны кулатскөй влөјаннө „Ыб вылын“-лыс, мөјан мог петкөдны ерд вылө сылыс кулатскөй пыщкөссө.

Изјур Иванлөн мог, көсјө-кө збылыс тышкәсны пролетарскөй литература лөбөдөм вөсна, перестроитны ассө, разоблачитны кулацкөй пыщкөссө „Ыб вылын“-лыс.

Перестроитны өнја кад корөм сөртө, исправитны асыыс өшыбка-јасө. Еща изасны-да јорсыны материалистическөй диалектика методөн, колө сөјө методсө ас ужад подулөн пуктыны. Öшыбкајасө прөзнајтны не формальнөја, а ужөн, делө вылын петкөдлыны парвја генеральнөй вөз вөсна тышкәсны көсјөмтө.

Оз поц вунөдлыны весег өтө минут кешлө — художества гижөд абу рөмпөштан дај нөшта пөлөсөн петкөдлан рөмпөштан, а классөвөј тыш јос өрудөјө. Оз поц лакирујтны оломсө, но оз поц і сөдөдны. Колө бөстны объективнөй действительностөс коммунист парвја өинмөн вөцөдөмөн. Колө бөстны диалектически, оломсө мунег мозыс, (в движении). Сөмын сөз поцө вөчны ыжыд художества большевистскөй литература, парвјялы отсаван социалистическөй стрөительство өдөдана художества гижөд.

* * *

Кущөм урок сөтө „Ыб вылын“ пролетарскөй комі гижыојасыг? Кущөм вывод колө вөчны? Öтө-кө, „Ыб вылын“ петкөдлө нөшта өт-пыр, мыј вескыдыв опасност өнја кадө пролетарскөй художества гижөдын ем главнөй опасност. Веокыдыв опасност, кодө

востомён пыртё художествоа гижё-
дё классовёй враглыс, кулаклыс
идиология, і вождё-на лоё мед ыжыд
опасност, сің-кө колё основној
ударсё кучкыны вескыдыв. Тажё
ферт, оз вистав, мыј мјан оз ков
тышканы „шужавыс“. Колё личёд-
тём тыш нуодны і „шужа“ загіб-
щјаскёд художествоа гижёдын да
тажё кыкнан уклонскёд мјрјтчыс-
јаскёд. Сёмын кык ыло нем-

жалытём тыш нуёдомён вермам
дорны ыжыд художествоа больше-
вјтскёй літёратура.

Мёд-кё—„Ыб ылын“ петкёдлө,
мыј пролетарскёй комі художествоа
гижёдлөн вождё быдмёмыс Лукасё
матеріалістическёй діалектіка ме-
тодён овлафёйтёмө. Ізјур Іванлөн
шатлаасёмыс, чотёмыс абу сёмын
өтнаслөн чотём. Ташём сама чо-
тёмыс ещя-лі уна ем пөшті быд

комі гижёдлөн.

А тајё висталө, мыј пролетар-
скёй комі гижёяслы колё чорыда
кутчыны маркоіско-ленинскёй теорі-
ја велёдомө.

І којмөд-кө—колё паскыдыка
паскөдны сорні творческёй пробле-
мајас јылыс, творческёй метод јы-
лыс. Колё конкретнөй примерјас
ылын велөдчыны осмылөватны чо-
лөм мунан процессө.

ВЕЖКӨДӨМ

„Ударник“ 19—20 №-ын лезём вјет П. доронлөн „Вотчина
јуклөм“, редакціјаса ужалысөн верстајтёмсө бура прөверіттөмла
лоёма зев уна зуг вистас.

24 стр. шөр колонкаас:

— „Ректыс ачыд, ещяжык бабамдкөд шонтыс“... кывјассаң
колө вужны 25 страницаө да первоколонкаас 14 строкасан:

— „Мыј велічәйтчаныд, ідолјас“... лысфыны кывјассә:— „скөр-
мөм старшина равзис“... сы бөрын вужны бөр 24 стр. да заводітны
кывјассан:— „мыј тајө лоі? Арестујта ставөс, турмаын сіота...“

Сеоаң лысфыны кывјассә:— „көв ныр вомјас гырдоотім, а
правда корөім... Віттор Сеңлы төлк сујмштім јурас“... да вужны
којмөд колонкаө (25 стр.) ташём кывјасө:

— Сёмын Вежев мөдногөн төлкујтис буштуканјас пөв-
стын“... да с. в.

Редакціја.

Редакцоллегіја: { доронін М.
Вежев І.
Савін В.

Отв. ред. М. доронін.
Тех. ред. В. Јелькін

08149
Торја номерлөн доныс 50 ур.

С У З Ö д Ö Ј

НЖ Коми
1-1

ХУДОЖЕСТВОА ЛІТЕРАТУРА
КОМИ ЖУРНАЛ

„УДАРНІК“

ЛЕҘÖНЫ ВКП (б) ОК-лөн КУЛЬПРОП да КАПП.
ПЕТÖ БЫд ТÖЛЫГЫН КЫКЫС

„УДАРНІК“ журнал петкöдлö Коми муын, Војвын крајын да СССР-ын социализм стрöйтöм, тöдмöдö пролетарскöй роч да коми художествоа літератураөн, тышкасö классöвöй врагаскöд да најö агентјаскöд партія генералнöй тувіч вöсна, нуöдö кое партія натсіоналнöй політикаыс кежласöмкöд, великодержавнöй шовінізмкöд да меставывса натсіоналізмкöд.

„УДАРНІК“ велöдö да быдтö том ыыл гіжыясöс „УДАРНІК“-ын печатајтöбны вистјас, кывбурјас, очеркјас пролетарскöй коми гіжыяслөн.

Быд ударніклы, вөрлезыслы, колхозніклы колö сузöдны „УДАРНІК“ дај гіжны сетчö аслыныс, кызі тышкасöны најö асланыс участоканыс промфинплан тыртöм вöсна, социалистическöй строительство вöсна.

СУЗÖДАН ДОН:

1 тöлыс кежлö — 30 ур

6 тöлыс кежлö — 1 ш. 80 ур

3 тöлыс кежлö — 90 ур

12 тöлыс кежлö — 3 ш. 60 ур

Сузöдны позö поштöвöй быд отфемённыыс.

